

Marja Nieminen & Anne Siirtola

YHDESSÄ LIIKKUEN KOHTI KASVATUSKUMPPANUUTTA

Kasvatuskumppanuuden vahvistaminen päiväkotiki Eväsrepussa liikunnan keinoin

YHDESSÄ LIIKKUEN KOHTI KASVATUSKUMPPANUUTTA

Kasvatuskumppanuuden vahvistaminen päiväkotiki Eväsrepussa liikunnan keinoin

Marja Nieminen
Anne Siirtola
Opinnäytetyö
Syksy 2010
Sosiaali-alan koulutusohjelma
Oulun seudun ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Oulun seudun ammattikorkeakoulu
Sosiaali-alan koulutusohjelma

Tekijät: Marja Nieminen ja Anne Siirtola

Opinnäytetyön nimi: YHDESSÄ LIIKKUEN KOHTI KASVATUSKUMPPANUUTTA. Kasvatuskumppanuuden vahvistaminen päiväkotiki Eväsrepussa liikunnan keinoin.

Työn ohjaajat: Helena Malmivirta ja Riikka Suokas

Työn valmistuslukukausi ja -vuosi: Syyslukukausi 2010

Sivumäärä: 56+7 liitettä

Toiminnallisen opinnäytetyömme tavoitteena oli kasvatuskumppanuuden vahvistaminen yksityisessä oululaisessa päiväkotiki Eväsrepussa liikunnan keinoin. Teoreettinen viitekehys työssämme sisältää käsitteiden kasvatuskumppanuus, yhteisöllisyys, ihmiskäsitys, lapsilähtöisyys, liikunta lapsen kasvun ja kehityksen tukena, varhaiskasvatuksen liikunta sekä perheliikunta avaamista.

Järjestimme kuusi liikuntailtamaa päiväkotiki Eväsrepun lapsille, vanhemmille, perheen muille sisaruksille sekä työntekijöille, joiden päätavoitteena oli kasvatuskumppanuuden vahvistaminen. Palautteen iltamista keräsimme nauhoittamalla vapaan palautteen osallistujilta jokaisen liikuntailtaman jälkeen. Kirjasimme myös omat havaintomme systemaattisesti jokaisen iltamakerran jälkeen.

Toiminnallisena opinnäytetyönä toteutetun tutkimuksemme mukaan liikuntailtamat vahvistivat kasvatuskumppanuutta ja yhteistyötä kodin ja päiväkodin välisen sekä eri perheiden välisen yhteistyön osalta erityisesti uusien perheiden kohdalla. Iltamien myötä perheet pääsivät helpommin tutustumaan muihin perheisiin sekä päiväkodin työntekijöihin. Pidempään asiakkaina olleilla perheillä vahvistui enemmän vanhempien välinen keskinäinen yhteistyö ja kasvatuskumppanuus.

Päiväkotiki sai käyttöönsä materiaalia opinnäytetyömme liikuntailtamien sisällöistä, jota he voivat halutessaan käyttää toimintansa kehittämiseen.

Asiasanat: varhaiskasvatus, kasvatuskumppanuus, yhteisöllisyys, lapsilähtöisyys, varhaiskasvatuksen liikunta, perheliikunta

ABSTRACT

Oulu University of Applied Sciences
Degree Programme in Social Services

Authors: Marja Nieminen and Anne Siirtola

Title of thesis: Moving Together towards Educational Partnership: Strengthening Educational Partnership in Day Care Centre Using Physical Education as a Method.

Supervisors: Helena Malmivirta and Riikka Suokas

Term and year when the thesis was submitted: Autumn 2010 Number of pages: 56+7 appendix pages

The purpose of our thesis was to strengthen educational partnership in a private day care centre using physical education as a method.

Our theoretical context contains terms such as communality, conception of humankind, listening children's voice, physical education supporting children's growth and development, exercise in early childhood education and family exercise.

We organised six physical education events in a day care centre for children, siblings, parents and for the employees. The aim of these events was to reinforce educational partnership. We gathered feedback after every event by recording free speech from the participants. We also documented our own observations systematically after every physical education event.

Our observations and physical education events showed that physical education events reinforced educational partnership and cooperation between home and the employees of the day care centre and also between different families especially new families. Through the events families were able to get acquainted with other families and the employees more easily. The longer families had been clients of a day care centre the more cooperation and educational partnership was strengthened between them and other parents.

The day care centre got material from our exercise events contents, which they can use to improve their activity.

Keywords: early childhood education, educational partnership, communality, listening children's voice, exercise in early childhood education, family exercise.

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	6
2 OPINNÄYTETYÖN TAVOITTEET	8
2.1 Tulostavoitteet	8
2.2 Toiminnallinen tavoite	9
2.3 Liikuntaittamien osatavoitteet.....	9
2.4 Oman oppimisen ja ammatillisen kehittymisen tavoitteet	10
3 KASVATUSKUMPPANUUDEN VAHVISTAMINEN LIIKKUMISEN ILON JA RIEMUN KAUTTA	11
3.1 Kasvatuskumppanuus	11
3.1.1 Yhteisöllisyys	14
3.2 Ihmiskäsitys.....	15
3.3 Lapsilähtöisyys.....	16
3.4 Liikunta lapsen kasvun ja kehityksen tukena	18
3.5 Varhaiskasvatuksen liikunta	20
3.6 Perheliikunta.....	21
4 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS.....	24
4.1 Lapsilähtöinen ajattelu toiminnan ohjauksen taustalla	25
4.1.1 Lapsi oppijana.....	26
4.1.2 Ohjaukäsitys	28
4.2 Liikuntaittamien toteutuneet suunnitelmat	30
4.2.1 Ryhmytyminen ja toisiin tutustuminen	32
4.2.2 Luottamuksen rakentaminen ja vahvistaminen	37
4.2.3 Vastavuoroinen kuuntelu	39
4.2.4 Yhteisöllisyys	41
4.2.5 Lapsilähtöisyys toiminnassa	44
4.2.6 Kevätjuhla.....	46
4.3 Arviointia liittyen kasvatuskumppanuus tavoitteen toteutumiseen.....	47
5 OPINNÄYTETYÖN EETTISYYS	50
6 POHDINTA	51
LÄHTEET	53
LIITTEET	57

1 JOHDANTO

Toteutimme toiminnallisen opinnäytetyön sosionomiopintojen päättötyönä Oulun seudun ammattikorkeakoululle. Toiminnallinen opinnäytetyön tarkoituksena on tuottaa jokin produkti, esimerkiksi esine, opas, ohjekirja tai tapahtuma (Vilka & Airaksinen 2004, 6). Opinnäytetyömme tuotoksena ja konkreettisena tapahtumana järjestämme päiväkodin perheille ja työntekijöille tarkoitetut liikuntailtamat.

Opinnäytetyömme tavoitteena on kasvatuskumppanuuden vahvistaminen päiväkotiväestössä liikunnan keinoin. Kasvatuskumppanuus pyrkii tasavertaisella vuorovaikutuksella kohdistamaan päiväkodin henkilökunnan ja vanhempien voimavarat lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen tukemiseen (Kaskela & Kekkonen 2006, 11). Liikuntailtamien avulla luomme välineitä ja tilanteita päiväkodin ja perheiden välisen kasvatuskumppanuuden vahvistamiselle, joka tukee samalla lapsen kasvua ja kehitystä. Varhaiskasvatuksen liikunnan suosituksen mukaan lapsilla tulisi olla vähintään kaksi tuntia päivässä reipasta ja riittävän kuormittavaa liikuntaa (Sosiaali- ja terveysministeriö 2005, 10).

Opinnäytetyössämme yhtenä osa-alueena korostuu yhteisöllisyys ja yhdessä tekeminen. Yhdessä liikkumisen kautta luodaan päiväkodin perheiden ja työntekijöiden välille yhteisöllisyyden tunnetta, joka tuo luottamusta ja turvallisuuden tunnetta niin vanhemmille ja lapsille kuin myös työntekijöille. Yhteisöllisyydellä pyrittiin osaltaan tukemaan kasvatuskumppanuutta.

Opinnäytetyössämme nousee myös esille sosiokulttuurisen innostamisen näkökulma. Kurki (2000, 21) viittaa Ezequiel Ander-Egg:iin, joka näkee sosiokulttuurisen innostamisen olevan ihmisten elämänlaadun kehittymiseen liittyvien sekä osallistuvaan pedagogiikkaan perustuvien sosiaalisten käytäntöjen yhdistelmä. Sen tavoitteena on edistää ihmisten omaa osallistumista kulttuuriseen kehitykseensä luomalla tilanteita ja mahdollisuuksia ihmisten väliselle vuorovaikutukselle ja kommunikaatiolle.

Valitsimme opinnäytetyöhömmä liikunnallisen menetelmän, koska liikunta on kirjattu osaksi varhaiskasvatussuunnitelmaa. Liikunta on osa opinnäytetyötämme myös siksi, että yleinen liikuntasuositus jää monella lapsella toteutumatta (Sosiaali- ja terveysministeriö 2005, 3). Opinnäyte-

työmme pyrkimyksenä on myös innostaa lapsia ja heidän vanhempiaan liikkumaan enemmän. Lasten liikkumisen vähäisyys on ollut esillä muun muassa mediassa ja esimerkiksi Nuori Suomi – järjestö pyrkii omalla toiminnallaan samaan lapsia liikkumaan. Koimme aiheen ajankohtaisuuden vuoksi liikunnan yhdistämisen osaksi opinnäytetyötämme perustelluksi.

Toiminnallisen opinnäytetyömme yhteistyökumppani on Päiväkoti Eväsreppu, joka on 21-paikkainen kristillinen päiväkoti Oulun Hietasaaressa. Päiväkoti tarjoaa päivähoitoa sisarusryhmässä 2-6 -vuotiaille lapsille. Päiväkodin henkilökuntaan kuuluu lähihoitaja, lastentarhanopettaja sekä lastentarhanopettaja/päiväkodin johtaja. Lisäksi päiväkodissa työskentelee kaksi päiväkotiapulaista. Päiväkodissa korostetaan vanhempien asemaa oman lapsensa asiantuntijoina ja vahvistetaan heidän rooliaan kasvattajina. Toiminnassa lapsi hyväksytään sellaisena kuin hän on muistaen lapsen hyvinvoinnin tärkeyden. (Päiväkoti Eväsreppu Varhaiskasvatussuunnitelma, 3.)

Järjestimme päiväkodin 2-6-vuotiaille lapsille, heidän vanhemmilleen ja perheen muille sisaruksille sekä päiväkodin henkilökunnalle yhteisiä liikuntaitamia, joiden tavoitteena oli kasvatuskumppanuuden vahvistaminen. Päiväkoti sai käyttöönsä materiaalia opinnäytetyömme liikuntaitamien sisällöistä, jota he voivat halutessaan käyttää toimintansa kehittämiseen.

Päiväkoti Eväsreppun varhaiskasvatussuunnitelmassa on kuvattu kasvatuskumppanuutta päiväkodin näkökulmasta. Heidän näkemyksensä mukaan kasvatuskumppanuudessa yhdistyvät vanhempien näkemys lapsestaan, perheen tarpeista ja arvoista sekä päiväkodin henkilöstön osaaminen. Päiväkoti Eväsreppun mukaan kasvatuskumppanuuden perusta muodostuu avoimesta, luottamuksellisesta ja tiivistä yhteistyöstä, joka samalla luo parhaan mahdollisen tuen lapsen kasville ja kehitykselle. Tällä hetkellä eri yhteistyömuotoja vanhempien ja päiväkodin välillä ovat hoitosopimuksen teko, kehityskeskustelut, lapsen henkilökohtaisen kasvatussuunnitelman tekeminen, päivittäiset juttutuokiot ja perhekohtaiset keskustelut, reissuvihko ja puhelin, vanhempainilat, vanhempaintoimikunta, viikkotiedotteet sekä juhlat ja retket. (Päiväkoti Eväsreppu Varhaiskasvatussuunnitelma, 10.)

2 OPINNÄYTETYÖN TAVOITTEET

Opinnäytetyömme päätavoitteena on kasvatuskumppanuuden vahvistaminen päiväkodin henkilökunnan ja lasten vanhempien välillä yhteisen liikunnan keinoin. Tavoitteeseemme pyrimme järjestämällä yhteistyöpäiväkodin 2-6-vuotiaille lapsille, heidän vanhemmilleen ja perheen muille sisarusille sekä päiväkodin työntekijöille liikunta-aiheisia iltamia. Yhdessä tekemisen kautta luomme pohjaa kasvatuskumppanuuden edellyttämälle luottamukselle vanhempien ja päiväkodin työntekijöiden sekä perheiden välillä. Luottamuksen myötä kasvatuskumppanuus sitoo päiväkodin henkilökunnan ja vanhemmat toimimaan lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen tukemiseen.

Osa lapsen kasvua ja elämää perheen ohella ovat päivähoiton varhaiskasvattajat. Lapsi rakentaa ymmärrystään omasta arvostaan sen pohjalta, mitä päivähoiton kasvattajat ja vanhemmat kotona osoittavat puheissaan, toiminnoissaan, asenteissaan ja tunteissaan. Kasvatuskumppanuudella pyritään yhdistämään kodin ja päivähoiton yhteistyötä myös siten, että lapsi voisi kerätä varhaislapsuutensa muistojen ja elämysten joukkoon hyviä ja merkittäviä kokemuksia yhdessä hänelle tärkeiden aikuisten ja lasten kanssa. (Kaskela & Kekkonen 2006, 15–16.) Opinnäytetyöllemme pyrimme vahvistamaan kasvatuskumppanuutta, joka mahdollistaa myös lapselle merkittävien kokemusten syntyminen liikkumisen ilon ja riemun kautta.

2.1 Tulostavoitteet

Tulostavoitteella kuvataan projektin haluttua lopputulosta, ei projektissa tehtävää työtä (Pelin 2008, 88). Opinnäytetyömme tulostavoitteena on 1) vahvistaa vanhempien ja eri perheiden keskinäistä yhteistyötä, 2) saada lasten innostus liikkumista kohtaan kasvamaan sekä 3) lisätä lasten ja vanhempien yhdessä oloa, tekemistä ja vuorovaikutusta Liikuntaa pidetään merkittävänä osana ihmisen elämää ja hyvinvointia. Omaksumalla jo pienenä liikunnan osaksi jokapäiväistä elämää, on todennäköisempää, että liikuntaharrastus jatkuu myös aikuisiällä. Liikunnan ja yhteisen tekemisen myötä lapsi omaksuu hyvät elämäntavat osaksi elämäänsä jo pienestä pitäen ja pitkällä tähtäimellä kyseessä on jo kansanterveydellinen hyvinvointi. Terveellisen elämäntavan ja lii-

kunnan mallit muotoutuvat jo lapsuudessa ja vanhemmilla on siinä tärkeä rooli (Arvonen 2004, 140).

2.2 Toiminnallinen tavoite

Toiminnallisena tavoitteenamme on kasvatuskumppanuuden vahvistaminen Päiväkoti Eväsreppussa liikunnan keinoin järjestämällä perheille ja päiväkodin henkilökunnalle tarkoitettuja liikuntailtamia. Järjestämme yhteistyöpäiväkotimme 2-6 -vuotiaille lapsille, heidän vanhemmilleen ja perheen muille sisarruksille sekä päiväkodin työntekijöille liikunta-aiheisia iltamia, joiden päätavoitteena on tukea ja vahvistaa kasvatuskumppanuutta päiväkodin henkilökunnan ja vanhempien välillä.

2.3 Liikuntailtamien osatavoitteet

Päätavoitteeseen pyrimme suunnittelemalla jokaiselle liikuntailtamalle omat osatavoitteet. Osatavoitteiden teemat kuuluvat osaksi kasvatuskumppanuutta. Ensimmäisen liikuntailtaman tavoitteena on **ryhmytyminen** ja **toisiin tutustuminen**. Tarkoituksena on, että liikuntailtamiin osallistuvat perheet ja päiväkodin henkilökunta tutustuvat toisiinsa.

Toisen kerran tavoitteena on **luottamuksen rakentaminen ja vahvistaminen** perheiden ja päiväkodin henkilökunnan välille. Molemminpuolinen luottamus on yksi kasvatuskumppanuuden perustoista (Järvinen ym. 2009, 118). Luottamusteeman sijoittaminen jo toiselle liikuntakerralle mahdollistaa tulevien kertojen teemojen täyden hyödyntämisen.

Vastavuoroinen kuuntelu on kolmannen liikuntailtaman tavoitteena. Kasvatuskumppanuus vaatii niin perheeltä kuin työntekijöiltäkin kykyä ilmaista omat mielipiteensä ja toiveensa lapsen kasvatuksen suhteen. Tämä edellyttää kaikilta osapuolilta kykyä kuunnella aidosti, jotta toisen osapuolen mielipiteet voidaan hyödyntää lapsen kasvun ja kehityksen tukemisessa. Kuuntelemisen avulla niin perheen kuin päiväkodinkin asiantuntijuus lapsen asioissa nousee esille ja näin mahdollistuu asiantuntijuuksien yhdistyminen lapsen parhaaksi.

Neljännän liikuntailtaman tavoitteena on yhteisöllisyyden tukeminen, joka myös kuuluu osaksi kasvatuskumppanuutta. Vanhempien keskinäisen yhteistyön muodot luovat yhteisöllisyyden ja yhteenkuuluvuuden tunnetta, joka on tärkeää nyky-yhteiskunnassa, jossa syrjäytyminen voi olla

vaarana. Vanhempien keskinäinen yhteistyö tekee muiden perheiden vanhemmat lapsille tutuiksi, joka lisää osaltaan lasten turvallisuuden tunnetta. Tuttujen vanhempien mukana olo luo jatkumoa lapsen elämään siirryttäessä päiväkodista kouluun.

Kasvatuskumppanuuteen kuuluu päiväkodin ja perheiden yhteistyö, jossa lapsi on keskiössä. Joskus lapsen oma ääni voi hukkaa aikuiskeskeisyyden maailmaan. Lapsen äänen kuulumisen tehostamiseksi ja turvaamiseksi viidennen liikuntailtaman aiheena on **lapsilähtöisyys toiminnassa**.

Viimeisen liikuntailtaman tavoitteena on **koota yhteen** edelliskertojen teemoja kasvatuskumppanuuden näkökulmasta. Viimeisessä liikuntailtamassa yhdistyy Päiväkoti Eväsrepun kevätjuhla, joka on liikunnallinen tapahtuma. Juhlaan päättyvät iltamamme yhdistävät opinnäytetyömme osatavoitteet suuremmaksi kokonaisuudeksi, kasvatuskumppanuudeksi.

2.4 Oman oppimisen ja ammatillisen kehittymisen tavoitteet

Ammatillisen kehittymisen tavoitteemme opinnäytetyö prosessissamme liittyvät sosiaalialan kompetensseihin. Kompetenssien mukaan ”sosionomi (AMK) osaa asiakastyössä tukea ja ohjata tavoitteellisesti erilaisia asiakkaita ja asiakasryhmiä heidän arjessaan. Sosionomi ymmärtää asiakkaan tarpeet sekä osaa tukea voimavarojen käyttöönottoa ja vahvistumista yksilön kasvun ja kehityksen eri vaiheissa ja elämäntilanteissa. Sosionomi tunnistaa oman ihmiskäsityksensä ja arvomaailmansa merkityksen asiakkaiden ja asiakasryhmien kanssa tehtävässä työssä.” (Sosiaaliportti 2010, hakupäivä 7.11.2010.)

Tavoitteenamme on vuorovaikutustaitojemme kartuttaminen ja niiden harjoittaminen erilaisissa tilanteissa. ”Sosionomi (AMK) osaa luoda asiakkaan osallisuutta tukevan ammatillisen vuorovaikutus- ja yhteistyösuhteen” (Sosiaaliportti 2010, hakupäivä 7.11.2010).

Yhteisöllinen osaaminen kuuluu myös sosionomin osaamisalueeseen ja on oman ammatillisen oppimisemme tavoitteena. ”Sosionomi (AMK) ymmärtää yhteisöjen toimintaperiaatteita ja kulttuureita sekä osaa yhteistyössä muiden kanssa vahvistaa ja luoda kansalaisuutta tukevaa yhteisöllisyyttä ja osallisuutta” (Sosiaaliportti 2010, hakupäivä 7.11.2010). Oman oppimisemme tavoitteena ovat myös pedagogisen toiminnan suunnittelu, toteutus ja arviointi, jotka ovat taitoja, joita tulemme tarvitsemaan tulevina lastentarhanopettajina.

3 KASVATUSKUMPPANUUDEN VAHVISTAMINEN LIKKUMISEN ILON JA RIEMUN KAUTTA

Ammattikorkeakoulun tavoitteena on yhdessä työelämän kanssa vastata työelämän ja muuttuvan yhteiskunnan haasteisiin kouluttamalla ajan tasalla olevia mutta toisaalta tulevaisuuteen suuntautuneita osaajia. Työelämässä sosiaalialan osaaminen voidaan jakaa neljään päätekijään, joita ovat arvoperusta ja eettinen osaaminen, tietoperusta ja asioiden ja ilmiöiden taustojen teoreettinen osaaminen ja ymmärtäminen, taitoperusta eli työmenetelmien ja muiden tarvittavien taitojen soveltamisosaaminen sekä henkilökohtaiset tekijät. (Mäkinen, Raatikainen, Rahikka & Saarnio 2009, 22,26).

Opinnäytetyömme tavoitteisiin pyrkiessämme toiminta rakentuu teoreettiselle pohjalle. Viitekehysten käsitteitä työssämme ovat kasvatuskumppanuus, johon osana liittyy yhteisöllisyys. Muita käsitteitä opinnäytetyössämme ovat liikunta lapsen kasvun ja kehityksen tukena, lapsilähtöisyys, varhaiskasvatuksen liikunta sekä perheliikunta. Opinnäytetyössämme tarkastelemme myös oppimis-, ohjaus-, sekä ihmiskäsitystä.

3.1 Kasvatuskumppanuus

Kasvatuskumppanuus tarkoittaa päiväkodin henkilökunnan ja lapsen vanhempien tietoista sitoutumista ja toimimista lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen tukemiseksi. Kasvatuskumppanuuden tavoitteena on, että koti ja päivähoito saatetaan dialogiseen ja vastavuoroiseen vuoropuheluun. Kasvatuskumppanuuteen kuuluu, että vanhempien näkemykset, mielipiteet ja toiveet otetaan huomioon suunniteltaessa lapsen varhaiskasvatuksen toteutumista. (Kaskela & Kekkonen 2006, 11–15.)

Kasvatuskumppanuus on keino tehdä laadukasta varhaiskasvatustyötä. Kumppanuusajatteluun kuuluu päiväkodin henkilökunnan ja lapsen vanhempien yhteisymmärrys kasvatuksesta ja sen tavoitteista. Kasvatuskumppanuuden rakentamisen ja ylläpitämisen päävastuu on varhaiskasvatuksen henkilöstöllä. Kasvatuskumppanuus tarkoittaa laajempaa käsitettä kuin yhteistyö, jolloin siihen voi sisältyä vanhempien osallisuuden vahvistamista, kumppanuuteen liittyvän osaamisen

vahvistamista ja toimintayksiköiden kumppanuuskulttuurin uutta rakentamista. Kasvatuskumppanuuden kehittymisen haasteita ovat päiväkodin lapsiryhmissä tapahtuvat muutokset, lyhyet kasvattajasuhteet ja uusien kasvatuskumppanuussuhteiden rakentaminen. (Järvinen ym. 2009, 118–119.)

Kasvatuskumppanuuden ammattitaitoon kuuluu vuorovaikutustaitojen harjoittelu, työntekijän oman ammattitaidon reflektointi sekä yhteisen ymmärryksen etsiminen. Päivähoidon työntekijä pyrkii lasten vanhempien kanssa dialogiin, jossa suhtautuminen toiseen osapuoleen on aitoa ja arvostavaa. Työntekijä kuuntelee lapsen vanhempia eikä tulkitse sanomia vaan kysyy tarkennusta, jos ei tiedä, mitä toinen tarkoittaa. Työntekijä ei käytä ammattitermejä keskustellessaan lapsen vanhempien kanssa vaan puhuu ”samaa kieltä”. Parhaimmillaan kasvatuskumppanuus voi olla yhteistä ajatusten vaihtoa, oppimista ja ongelmanratkaisua. (Karling, Ojanen, Sivén, Vihunen & Vilén 2008, 294.)

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (Vasu) sanotaan, että kasvatuskumppanuus lähtee lapsen tarpeista, jolloin lapsen edun ja oikeuksien toteutuminen ohjaa varhaiskasvatuksen toimintaa. Kasvatuskumppanuudessa yhdistyvät vanhempien ja varhaiskasvatuksen kasvattajien tiedot ja kokemukset, jolloin pystytään luomaan hyvät edellytykset lapsen hyvinvoinnin turvaamiselle. (Stakes 2005, 31-32.) Myös Sinkkonen (2003, 214) kirjoittaa samasta asiasta: päivähoidon asiantuntijat ovat yhtä mieltä siitä, että lapsen hyvinvoinnin takaamiseksi on päiväkodin ja vanhempien yhteistyö ehdottoman välttämätöntä. Kasvatuskumppanuuden yhtenä tavoitteena on mahdollisimman varhain tunnistaa mahdollinen tuen tarve lapsella jollakin osa-alueella ja luoda toimintasuunnitelma lapsen tukemiseksi yhteistyössä vanhempien kanssa (Stakes 2005, 31-32).

Viimeaikoina päiväkodin ja kodin välinen yhteistyö on painottunut kasvatuskeskusteluihin, jossa molemmat osapuolet saavat tietoa lapsesta ja hänen senhetkisistä kehityshaasteistaan. Keskustelut ovat myös pohjana lapsikohtaiselle varhaiskasvatussuunnitelmalle, josta ilmenee lapsen yksilölliset tavoitteet. (Vilén, Vihunen, Vartiainen, Sivén, Neuvonen & Kurvinen 2006, 112.)

Kasvatuskeskusteluiden ohella yhdessä tekeminen on hyvä tapa tutustua. Vanhempien osallistuminen päivähoitoon arkeen esimerkiksi olemalla lapsen mukana päiväkodissa hänen aloittaessa päivähoitoa, osoittaisi lapselle, että vanhempi hyväksyy uuden paikan lapsen elämään ja samalla vanhempi saisi tietoa päiväkodin toiminnasta. (Vilén ym. 2006, 112.) Myös Järvinen ym. toteavat, että kasvatuskumppanuus ei voi olla vain yksisuuntaista tiedottamista varhaiskasvatuksen am-

mattilaisilta vanhemmille. Tällöin ei pääse toteutumaan vanhempien osallisuus. Kasvatuskumppanuuden perusidean mukaan on tärkeää etsiä ja käyttää vanhempia aktiivisia ja osallistavia yhteistyö- ja viestintätapoja. (2009,118.)

Kasvatuskumppanuuteen kuuluu vanhempien ja päiväkodinhenkilökunnan välisen yhteistyön lisäksi vanhempien keskinäinen yhteistyö. Kasvatuskumppanuuden yhtenä tavoitteena onkin edistää vanhempien keskinäisen yhteistyön muotoja ja tapoja. (Stakes 2005, 31.) Esimerkiksi päiväkotiryhmän vanhemmat ja kasvattajat voisivat kokoontua aika ajoin tekemään kansioita lapsen kasvusta, jolloin toteutuu lapsen kasvun ja kehityksen yhdessä seuraaminen (Vilén ym. 2006, 112).

Perheiden kannustaminen keskinäiseen vuorovaikutukseen esimerkiksi järjestämällä ryhmäkohtaisia vanhempainiltoja, jossa vanhemmat saavat pienissä ryhmissä keskustella lasten kasvatukseen liittyvistä asioista, on hyvä keino tukea perheen kasvatustehtävää. Muita hyviä yhteistyömuotoja ovat yhteiset juhlat, retket, leikki-, laulu- ja askarteluillat. Niiden suunnittelussa ja toteuttamisessa voivat olla mukana kaikki osapuolet: lapset, vanhemmat ja työntekijät. Näin vahvistuu kuva yhteen hiileen puhaltamisesta ja jokaisen vaikuttamismahdollisuudesta. Monissa päiväkodeissa toimivat vanhempaintoimikunnat voivat osallistua päiväkodin toiminnan suunnitteluun ja toteuttamiseen. (Karling ym. 2008, 298.)

Kasvatuskumppanuuteen kuuluu myös, että päivähoiton työntekijä kunnioittaa kodin yksityisyyttä ja kykenee tarpeen mukaan rajaamaan asiat, joita kuuluu yhteistyöhön. Vanhemmilta ei tule vaatia liian paljon osallistumista vaan olennaisinta yhteistyössä on sen sisältö eikä muoto. On esimerkiksi vanhempia, jotka eivät osallistu vanhempainiltoihin, mutta jotka mielellään keskustelevat työntekijän kanssa kahden kesken. (Karling ym. 2008, 296.)

Opinnäytetyömme tarkoituksena oli aktivoida vanhempia sekä lapsia liikkumisen kautta osallistumaan päiväkodin yhteiseen toimintaan. Yhteisten liikuntakokemusten kautta voidaan saada kokemuksia ja yhdessä oloa, jolla on merkitystä lapsille, vanhemmille sekä kodin ja päiväkodin väliselle yhteistyölle (Karvonen, Siren-Tiusanen & Vuorinen 2003, 301).

3.1.1 Yhteisöllisyys

Yhteisöllisyyttä voidaan määritellä ihmisten myönteisenä yhdessäolona ja vuorovaikutuksena. Yhteisöllisyyden muodostuminen mahdollistuu yhteisön kautta, joka tarkoittaa esimerkiksi yhteisesti sovittuja normeja noudattavaa tai yhteisen päämäärän omaavan ihmisryhmää. (Haapamäki, Kaipio, Keskinen, Uusitalo, Kuoksa 2000, 11–12.)

Päiväkotiä voidaan pitää toiminnallisena yhteisönä, jossa yhteisöllisyys viittaa sosiaalisen vuorovaikutuksen ominaisuuteen tai toimintaperiaatteeseen. Päiväkodin kasvatusyhteisöön kuuluu lasten vertaisryhmän lisäksi päiväkodin henkilökunnan muodostama kasvattajayhteisö. (Haapamäki ym. 2000, 11–12.)

Yhteisöllisyyden rakentuminen edellyttää yhteisön jäseniltä osallistumista yhteisön toimintaan aktiivisesti omia mielipiteitä ja käsityksiä esille tuoden. Ilman tätä aktiivista osallistumista yhteisöllisyys ei pysty rakentumaan ja tällöin yhteisöllisyydellä saavutettavat positiiviset vaikutukset jäävät toteutumatta. (Haapamäki ym. 2000, 43–44.)

Pohjan yhteisöllisyyden rakentumiselle luo kuitenkin perheiden tutustuminen ja kohtaaminen. Mitä panostetumpi tämä ensi kohtaaminen ja sen jälkeiset tutustumiskerrat ovat, sitä vahvemiksi verkostoituminen ja sitä seuraava yhteisöllisyys muodostuvat. Tästä syystä tutustumisvaiheen tulisi olla perheille ja työntekijöille mahdollisimman matalakynnyksinen ja turvallisen tuntuinen. Tutustumista seuraavan verkostoitumisen kautta mahdollistuu pitkäjänteisemmän kasvatusyhteistyön teko päiväkodin ja perheiden välillä. Yhteisölliset toimintatavat sekä alkavat löytyä yhteistyön organisoitumisen kautta, jolloin toiminta saa myös tavoitteellisemman ja kasvatuskumppanuutta tukevamman luonteen. Työntekijöiden ja perheiden välillä vallitsevasta yhteisöllisyydestä ja kasvatuksellisesta turverkosta on muodostunut perheille perinteinen tapa toimia lasten hyväksi unohtamatta, miten tärkeässä osassa perheiden keskinäiseen tutustumiseen ja yhteiseen toimintaan panostaminen on. (Koistinen 2005, 141–143.)

Yhteisöllisyyden rakentumisen vuoksi yhteisön jäsenten kommunikaation tulisi olla avointa, suora ja rehellistä. Avoimuuteen yhteisö pystyy sisäisen toiminnan ja tiedon ollessa jokaisen yhteisön jäsenen saavutettavissa. Etenkin kasvatusyhteisössä korostuu yksilön oikeus saada itseä koskevat mielipiteet tietoon. Informaation tulisi lisäksi saavuttaa yksilö suoraan ilman välikäsiä,

joka lisää puolestaan suoruutta kommunikaatioon. Ihanne tavoite olisi, että yhteisössä olisi rehellisiä yksilöitä, jotka kertoisivat yhteisössä suoraan mitä ajattelevat. (Haapamäki ym. 2000, 43–44.)

Koistinen (2005, 144) viittaa Rimpelään, jonka mukaan päiväkotiryhmien lapsilla ja aikuisilla on mahdollisuus rakentaa yhteisöllistä vanhemmuutta, josta voisi muodostua turvaverkko, joka tarjoaisi yhteisön jäsenille voimavaroja ja vertaistukea perheiden arkeen. Puhakainen kirjoittaa liikunnalla ja urheilulla olevan vaikutuksia yhteisöllisyyteen ja yhdessä olemiseen. Liikunnan myötä lapset oppivat toimimaan yhteisön jäsenenä ja vuorovaikutusta toisten ihmisten kanssa. Liikunta harrastuksen tuoman yhteisöllisyyden kautta lapset oppivat muun muassa käsittelemään erilaisia konflikteja ryhmässä sekä tunnistamaan erilaisia tunteita. Liikunnan ja urheilun kautta avautuva yhdessä toimiminen on lapsille tärkeää. (2001, 36–37.)

3.2 Ihmiskäsitys

Ihmiskäsitykseen kuuluvat arvot, asenteet ja elämänfilosofia. Henkilön oma ihmiskäsitys ilmenee päivittäisessä ajattelussa, toiminnassa ja vuorovaikutussuhteissa: miten suhtautuu toisiin ihmisiin, minkälaisina ihmisinä pitää toisia tai miten arvioi muiden tekoja. Holistinen ihmiskäsitys on kasvatustyön taustalla. Siinä ihminen on fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen kokonaisuus. (Järvinen ym. 2009, 22.)

Holistisen eli kokonaisvaltaisen ihmiskäsityksen mukaan ihmisen olemassaolon perusmuodot, joissa ihminen todentuu, ovat tajunnallisuus, kehollisuus ja situationaalisuus (Rauhala 2005, 32). Kokonaisvaltaisen ihmiskäsityksen kautta lapsi nähdään kokonaisuutena ja persoonana, jossa kaikki olemuksen kolme perusmuotoa linkittyy yhteen. Tämä tarkoittaa sitä, että muutos yhdessä perusolemuksessa vaikuttaa myös muihin olemuksiin. (Numminen 2005, 36.)

Tajunnallisuus voidaan jakaa psyykkiseen ja henkiseen puoleen ja ne molemmat kuvaavat sitä, miten mieli koetaan eri toiminnoissa. Tajunnallisuus ei ole käsin kosketeltavaa vaan asiat koetaan abstrakteina ilmiöinä. (Rauhala 2005, 34–38.) Lapsen tajunnallisuuden taso ja kehittyminen tulee esille lapsen oppiessa käyttämään käsitteitä. Kehollisuuden konkreettisuus ja sen ymmärtäminen tukee myös lapsen ajattelun kehitystä. (Numminen 2005, 36.)

Kehollisuus puolestaan tarkoittaa olemassa oloa orgaanisena tapahtumana. Elämän ylläpitämiseksi on kehon aineellinen olomuoto ja sen toiminta välttämätöntä. (Rauhala 2005, 38–39.) Pie-

nelle lapselle kehon merkitys on hyvin suuri, koska kehon, aistien ja tunteiden kautta lapsi elää. Keho on kuitenkin kaiken lähtökohta, josta lapsi tutkii ympäristöään mutta johon hän palaa leppäämään aina jälkeensä. (Numminen 2005, 36.)

Situationaalisuus on olemassaoloa suhteissa omaan elämäntilanteeseen eli tilanteeseen. Ihminen on aina suhteessa sekä fyysiseen että henkiseen ympäröivään todellisuuteen. Situaationaalisuuden tärkeys ilmeneekin ihmisen olemisen muotona minuuden muodostuksessa, koska tilanteiden kautta todellistuneet puolet itsestämme ovat tärkeitä persoonallisen identiteetin kannalta. (Rauhala 2005, 41–46.)

Holistisessa ihmiskäsityksessä ihminen nähdään biopsykososiaalisena kokonaisuutena ja siinä hyväksytään myös ihmisen uskonnollisten, elämäntavojensa ja elämäntilanteensa liittyvien tarpeiden huomioiminen ja niihin vastaaminen (Rauhala 2005, 22).

Aikuisen antaman kasvatuksen ja siihen liittyvien toimintojen pohjana tulisi olla hänen ihmiskäsityksensä. (Numminen 2005, 38). Tulevina kasvatustieteilijöinä oma ihmiskäsityksemme pohjautuu Rauhalan kokonaisvaltaiseen ihmiskäsitykseen. Tästä johtuen pyrimme huomioimaan opinnäytetyöprosessissa mukana olevat henkilöt täysvaltaisesti yhtäkään ihmisen olemassaolon perusolemuksesta unohtamatta. Tämä on myös lapsilähtöisen suunnittelumme lähtökohtana.

3.3 Lapsilähtöisyys

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden (Vasu) mukaan suomalainen varhaiskasvatusta perustuu arvopohjaltaan keskeisiin kansainvälisiin lapsen oikeuksia määritteleviin sopimuksiin, kansallisiin säädöksiin ja muihin asiakirjoihin. Lasten inhimillistä kasvua kehitystä turvaava Lapsen oikeuksien yleissopimus tuli laillisena säädöksenä Suomessa voimaan vuonna 1991. Sen arvoista keskeisin on lapsen ihmisarvo, johon liittyy neljä perusperiaatetta: syrjintäkielto ja lasten tasa-arvoisen kohtelun vaatimus, lapsen etu, lapsen oikeus elämään ja täysipainoiseen kehittymiseen sekä lapsen mielipiteen huomioon ottaminen. (Stakes 2006, 12.)

Lapsilähtöinen kasvatusta perustuu Lapsen oikeuksien sopimuksen uusiin painotuksiin, jossa hoidon, huolenpidin ja suojelun lisäksi korostuu myös lasten osallisuus, osallistuminen ja vaikuttaminen sekä asema ja osuus yhteiskunnallisten voimavarojen jaossa. Lapsilähtöisen varhaiskasvatuksen yhteiskuntatieteellisen taustana ovat lasten kansalais- ja vapausoikeudet, autonomia, myö-

tämäärääminen sekä lasten aseman yhdenvertaistuminen ja lasten subjektivoituminen. Pedagogiikan keinoin voidaan lisätä kansalaisten aktiivisuutta ja vaikuttavuutta omaan elämäänsä: lapsilähtöinen varhaiskasvatus on yhteiskunnallisesti aktiivista. (Kinos 2001, 14 -15).

Useissa tutkimuksissa on selvitetty lapsesta lähtevän kasvatuksen edut, ja sen vuoksi lapsilähtöinen toiminta on sisällytetty suomalaiseen varhaiskasvatukseen. Lapsilähtöinen kasvatus edistää lapsen sopeutumista yhteiskuntaan, tukee lapsen itsetuntoa ja edistää myöhempää koulusuorutumista. (Järvinen ym.2009, 36.)

Lapsilähtöisen ajattelun juuret ovat syvällä kasvatuksen historiasta, josta ovat peräisin Comenius, Rousseau, Pestalozzin ja Fröbelin pedagogiset ajatukset. Lapsilähtöiseen varhaiskasvatukseen heijastuu myös 1900-luvun alun progressiivisen pedagogiikan kolme linjaa, jossa aktiivisuuspedagogit korostivat lapsen omatoimisuutta ja aktiivisuutta, vapauspedagogit vaativat lapsen kunnioittamista ja toiminnan vapautta, ja sosiaalipedagogit painottivat sosiaalista näkökulmaa kasvatuksessa. Dewey, Kilpatrick, Key, Montessori ja Parkhurst olivat tuon ajan tärkeitä henkilöitä. Lapsilähtöisen kasvatustapahtumien ja lapsikeskeisen kasvatuksen juuret yhtyvät historiassa ja lapsilähtöisyys omana ajattelutapanaan on syntynyt 1980 ja 1990 lukujen vaihteessa. Lähihistorian keskeisiä vaikuttajia lapsilähtöisessä ajattelussa ovat vaihtoehtopedagogiikat kuten montessori-, steiner-, freinet- ja Reggio Emilia –pedagogiikka. Lähihistorian vaikuttajiin kuuluvat myös kasvatopsykologisen koulukunnan konstruktivistiset näkemykset ja lapsuuden sosiologia. (Kinos 2001, 6-7.)

Lapsen kunnioittaminen ainutlaatuisena yksilönä, jolla on omat tunteet, ajatukset, kiinnostuksen kohteet, mielipiteet, vahvuudet ja kehittymistarpeet, kuuluu lapsilähtöisyyttä painottavan kasvattajan toimintaan. Hän myös luottaa lapsen omaan kasvuun ja kykyihin, mutta toisaalta kantaa vastuuta lapsen kasvusta ja kasvatuksesta. Kasvatuksessa on tärkeää lapsen yksilöllisten tarpeiden huomioiminen ja itsensä toteuttaminen. (Järvinen ym. 2009, 35–36.)

Lapsilähtöisyyden mukaan kasvatustapahtumassa pyritään irti aikuisen valta-asemasta (Hytönen 2008, 99). Varhaiskasvatusta tarkastellaan lapsen kautta tapahtuvana kasvuprosessina, jolloin ajatuksena on, että lapsi oppii ja oivaltaa omaehtoisen tutkimisen ja kokeilemisen kautta – ei ulkoa oppimalla. Lapsi on aktiivinen toimija ja oppii kokeilemalla, asettamalla kysymyksiä ja etsimällä vastauksia kysymyksiin. Oppimismotivaatio on myös suurempi silloin, kun toiminta on lapsen aloitteesta tapahtuvaa. Lapsi tulee kuulluksi itsenään, eikä vain opetussuunnitelmaan rajattu-

jen asioiden puitteissa, jolloin myös oppimisesta muodostuu opetussuunnitelman sisältöjä laajempi kokonaisvaltainen prosessi. Myös oppimisympäristö laajentuu päiväkodin aitojen ulkopuolelle. Lapsilähtöiseen ajatteluun kuuluu myös, että lapsuuden ikäkauteen kuuluu omat merkityksensä, eikä lapsuutta tule tarkastella vain muuttumisena ”vajaatilasta” kohti ”kypsää” aikuisuutta. (Kinos 2001, 30-37.)

3.4 Liikunta lapsen kasvun ja kehityksen tukena

Lapsuus on liikkumisen perusedellytyksen syntyäikää. Tasapaino, liikkuvuus eli notkeus ja liikkeiden hermostollinen säätely sekä siihen kuuluvat liiketaitojen kehittyminen saavat kaikki lapsuudessa alkunsa. Lisäksi liikunnan merkitys korostuu lapsuudessa näillä alueilla, koska lapsuusajan jälkeen näiden alueiden kehittymisen mahdollisuudet heikkenevät. (Arvonen 2004, 57.)

Liikunnalla on suuri merkitys lapsen kasvuun ja kehitykseen eri osa-alueilla. Fyysisillä ja liikunnallisilla kokemuksilla on vaikutusta lapsen itsetunnon ja itseluottamuksen rakentumisessa. Liikunta vaikuttaa myös lapsen sosiaaliseen kehitykseen. Kasvaakseen sosiaaliseen yhteisöön lapset tarvitsevat ympärilleen toisia lapsia. Liikunnallisilla ja fyysisillä kokemuksilla on merkitystä lapsen henkiselle kehitykselle ja ne vaikuttavat myös lapsen psykofyysiseen terveyteen. (Zimmer 2001, 21, 26–28.)

Motorinen kehitys etenee dynaamisten systeemien teoriaa pohjautuen hierarkisesti, jolloin alemmanasteiset erillistaidot tai kyvyt yhdistyvät korkeammanasteisiksi rakenteiksi tai kokonaisuuksiksi. Esimerkiksi kävelemisessä yhdistyvät ryömiminen, konttaaminen ja pystyasento. (Karvonen ym. 2003, 36.) Lapsuus on tärkeä vaihe motoristen perustaitojen oppimiselle, joka on ydinosaamista, ja antaa pohjan myöhemmälle lajitaitojen oppimiselle ja liikunnan harrastamiselle. Jos lapsi jää vaille monipuolisia liikekokemuksia, saattaa liikeyhdistelmien tekeminen ja liikuntataidoissa kehittyminen olla vaikeampaa, jolla saattaa myös olla vaikutusta lapsen myöhempään fyysiseen aktiivisuuteen. (Stigman 2006, 4.)

Lapsen ensimmäisten elinvuosien fyysisillä kokemuksilla on suuri merkitys lapsen identiteetin kehitykseen, lapsen minän rakentumiseen. Aistijärjestelmän ja oman kehonsa kautta lapsi saa ensimmäiset kokemukset olemassa olostansa. Omaa persoonaa koskevia johtopäätöksiä lapsi voi tehdä myös saamalla kokemuksia oman käyttäytymisen vaikutuksista. Esimerkiksi lapsi saa palautetta omista kyvyistään huomattaessaan miten näppärästi hän käyttää jotakin esinettä. Minäkon-

septin kehittymiseen vaikuttaa myös se, miten lapsi kokee muiden arvioinnit itsestään. (Zimmer 2001, 21-23.)

Lasten sosiaaliseen kehitykseen vaikuttaa erityisesti jokapäiväinen kanssakäyminen ja yhteiselämä muiden kanssa. Näin lapsi oppii neuvottelemaan ja määräämään sekä jakamaan ja luopumaan. Liikunnallisiin leikkeihin sisältyy paljon tilanteita, joissa lapset ovat kanssakäymisessä toisten kanssa. (Zimmer 2001, 26–30.)

Lapsen henkinen kehitys perustuu lähinnä liikkumiseen ja havainnoimiseen ensimmäisten ikävuosien aikana ja lapsi oppii aistiensa ja kehonsa avulla. Lapsi oppii ymmärtämään ympäristöään ja asioiden ja esineiden ominaisuuksia tutkimalla ja kokeilemalla. (Zimmer 2001, 33-35.) Myös Rauhala (2005, 36) kirjoittaa samasta asiasta: holistisen ihmiskäsityksen mukaan kehon merkitys lapselle on suuri, koska lapsi elää sen kautta yhdessä aistien ja tunteiden kanssa. Zimmerin (2001, 33 - 35.) mukaan lapsi havaitsee leikkiessään esineiden ominaisuuksia, esimerkiksi että pallo pyörii eteenpäin tai ilmapallo nousee ilmaan pienestä kosketuksesta. Ihmisen henkinen kehitys on erityisen nopeaa kahden ensimmäisen elinvuoden aikana. Kehityksessä myös kahden ensimmäisen elinvuoden aikana on havainnoimisen ja motorisen toiminnan välillä tiivis yhteys.

Liikunnalla on vaikutusta lasten terveyteen ja hyvinvointiin. Juokseminen, telmiminen sekä riehuminen uupumukseen saakka muun muassa tukevat lapsen kasvuärsyksiä, vahvistavat lihaksistoa sekä parantavat koordinaatiokykyä. Hikoillessaan ja hengästyessään lapsi pääsee tutustumaan oman kehoonsa ja sen reaktioihin. (Zimmer 2001, 43-45.) Jo lapsuusiässä fyysinen aktiivisuus on yhteydessä muun muassa hengitys- ja verenkiertoelimistön sekä luuston terveyteen. Myös lapsuus ja nuoruusiän kasvava ylipainoisuus on huolestuttavaa, ja yhä useammin tutkijat pitävät ylipainon syynä energiankulutuksen eli fyysisen aktiivisuuden vähenemistä. (Stigman 2006, 4.)

Lasten telmiminen on kehitykselle tärkeää toimintaa, joka muodostaa pohjan perustaville havaintokokemuksille. Havainnointi tarkoittaa eri aistijärjestelmien kautta tapahtuvaa ärsykkeiden vastaanottamista ja niiden käsittelyä. Ympäristöön orientoituminen edellyttää kykyä erotella aistiärsyksiä, eli kykyä erottaa olennainen informaatio epäolennaisesta. Liikunta tukee aistien yhteistoimintaa, sillä siinä vaaditaan havaintosuorituksia, jotka toimivat ikään kuin "aistiravintona". (Zimmer 2001, 53–54.)

3.5 Varhaiskasvatuksen liikunta

Taataksemme lapsille tasapainoisen elämän varhaiskasvatuksen liikunnalta edellytetään mahdollisuuksia toteuttaa suurta liikkumisen ja leikin tarvetta. Lasten leikin ja liikkumisen sijoittaminen ainoastaan yhdelle viikon päivää ei kuitenkaan palvele lasten päivittäisen ja liikunnan tarvetta. (Karvonen ym. 2003, 15.)

Varhaiskasvatuksen liikunnan tulee ohjata kaikkia alle kouluikäisten lasten kanssa tapahtuvaa kasvatuksellista vuorovaikutusta, vaikka niiden pääpaino onkin päivähoitossa. Varhaiskasvatuksen liikunnan tulee liikkumisen ja leikkimisen kautta tukea lapsen kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä, oppimista sekä hyvinvointia. Tärkeä osatekijä varhaiskasvatuksen liikunnassa on liikunnan määrä, koska lapsen tulisi harrastaa päivittäin ainakin kaksi tuntia reipasta liikuntaa. Myös liikunnan laadulla on merkitystä, koska lapsen pitäisi saada harjoitella päivittäin motorisia perustaitojaan monipuolisesti eri ympäristöissä. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2005, 3.)

Liikunnan suunnittelu ja toteutuksella varhaiskasvattajat järjestävät monipuolista ja tavoitteellista liikuntakasvatusta päivittäin. Varhaiskasvatuksen liikuntaan vaikuttaa myös ympäristö, jonka täytyy olla lapsia liikuntaan houkutteleva sekä vapaaseen liikkumiseen esteetön. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2005, 3.) Edellä mainittujen tekijöiden lisäksi ympäristön haasteellisuuden avulla lapsi saadaan motivoitua liikkumaan ja leikkimään. Hyvällä varhaiskasvatusympäristöllä on monenlaisia vaikutuksia lapseen. Se esimerkiksi vahvistaa lapsen luonnollista halua liikkumiseen, halu oppia uusia asioita herää ja innostus omien taitojen kehittämiseen kasvaa. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2006, 23.)

Varhaiskasvattajien tulee myös opettaa, miten lapset voivat liikkua turvallisesti eri ympäristöissä ja poistaa liikuntaan liittyviä esteitä. Varhaiskasvatuksen liikunnan toteutumiseksi päivähoitopaikoissa tulee olla lasten liikkumisen mahdollistava perusvälineistö. Välineitä tulee olla riittävästi ja niiden tulee olla lapselle helposti saatavilla. Välineiden olisi hyvä olla monipuolisia sekä muunneltavia. Varhaiskasvatuksen liikunnassa on kuitenkin tärkeä muistaa, että liikuntavälineiden tulisi olla lasten käytettävissä myös omaehtoisen liikunnan ja leikin aikana. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2006, 22–23.)

Ennen kaikkea varhaiskasvatuksen liikunnassa pyritään innostamaan ja kannustamaan sellaisia lapsia liikkumaan, jotka liikkuvat muuten vähän. Liikunnalla joka on ohjattua ja säännöllistä on tärkeä merkitys lapsen motoriselle oppimiselle sekä kokonaisvaltaiselle kehitykselle. Varhaiskasvatuksen liikunnassa korostuukin rinnakkain erilaisten opetustyylien sekä jokaisen lapsen motoristen valmiuksien kehittymisen tarkkailu. Yhdistämällä varhaiskasvatuksen liikunnassa motorinen aktiivisuus opetukseen ja toimintaan, saadaan lisättyä lasten oppimisen mahdollisuuksia. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2006, 22–23.) Kasvattajayhteisön tehtävänä on luoda arjen valinnoissaan sekä toiminnassaan lapsille mahdollisuus päivittäiseen liikkumiseen.

Varhaiskasvatushenkilöstön aktiivinen ja vastavuoroinen yhteistyö lasten vanhempien kanssa toteuttaa omalta osaltaan varhaiskasvatuksen liikunnan toteutumista (Sosiaali- ja terveysministeriö 2005, 3). Vanhempia olisi mahdollista motivoida liikkumaan lastensa kanssa enemmän motorisen kehityksen kannalta otollisessa ulkoilma ympäristössä, mikäli heille jaettaisiin enemmän käytännön kokemuksia yhdessä teorian tiedon kanssa. Varhaiskasvattajien tehtävänä onkin jakaa vanhemmille tietoa liikunnan merkityksestä lapsen kehitykselle ja hyvinvoinnille. Monipuolisella ja oikein toteutettuna varhaiskasvatuksen liikunta toimii hyvänä kasvatuksen välineenä. (Sääkslahti 2002, 169–170.)

3.6 Perheliikunta

Päiväkodin ja kodin välistä yhteistyötä ja kasvatuskumppanuutta voidaan tukea perheliikunnan avulla, jonka on todettu olevan kumpaankin osapuolta motivoiva ja positiivinen toimintamuoto. Perheliikunnan avulla päiväkodin ja perheen tutustumien tapahtuu luontevasti ja tätä kautta päiväkotikiitos voi kannustaa ja tarjota malleja vanhemmille yhdessä oloon lapsen kanssa. (Arvonon 2004, 140.) Perheliikunta on yhdessä harrastettavaa, terveyttä edistävää ja aktiivista toimintaa, johon voivat osallistua koko perhe ja lähipiiri: lapset, vanhemmat, isovanhemmat ja ystävät. Perheliikunnasta voidaan käyttää myös nimitystä aikuinen-lapsi – liikunta, joka voi olla ohjatun toiminnan lisäksi kotona tapahtuvaa leikkiä tai pelaamista. Yhdessä tekeminen tarjoaa iloista ja mielekästä toimintaa, joka on erittäin arvokasta lapsen ja aikuisen välisen suhteen kehittymiselle. Lapsen ehdoilla toimiminen on tärkeää ja toimintaan kuuluu, huumoria, nauramista, riemun kiljahduksia ja jännitystä. (Karvonen ym. 2003, 294.)

Lapsen viettämä aika varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen piirissä on tärkeää kasvun, oppimisen, ja terveellisten elämäntapojen omaksumisen aikaa. Päiväkodissa tulisikin olla toimintaympäristö,

joka aktivoisi lapsia monipuoliseen liikkumiseen ja jossa lasten liikehallinta, rohkeus, aloitteellisuus ja yhteistyötaidot kehittyisivät. Liikuntainnostuksen herättäminen lapsissa on kuitenkin päiväkodin ohella myös perheen tehtävä. Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen tavoitteina on seurata ja tukea lapsen fyysistä kehitystä yhdessä psyykkisen, sosiaalisen, kognitiivisen ja emotionaalisen kehityksen ohella. Tavoitteisiin on mahdollista pyrkiä lapsen liikuntainnostuksen herättämisellä ja parhaiten tavoitteet toteutuvat vanhempien ja päiväkodin kasvatuskumppanuuden kautta. (Arvonen 2004, 138.)

Perheliikuntaa on mahdollista toteuttaa lapsi-aikuinen liikuntana, jonka ideana on tehdä liikkeitä yhdessä joko tukemalla paria tai muodostamalla esteitä yhdessä. Tällaisen liikunnan avulla vahvistetaan lapsen vuorovaikutusta, fyysistä kontaktia, kosketusaistia, turvallisuuden tunnetta sekä kaiken kaikkiaan kehontuntemus. Aikuisen on tärkeä muistaa, että perheliikunnassa toimitaan täysin lapsen ehdoilla. Perheliikunnan positiiviset puolet ulottuvat myös ohjaajan toimintaan. Ohjaajalle jää enemmän aikaa keskittyä tilanteen ylläpitämiseen sekä mielikuvien antamiseen, kun lapsilla on parinaan oma vanhempi. (Karvonen 2000, 114.)

Päiväkoti Eväsreppun varhaiskasvatussuunnitelmassa liikunta on otettu huomioon lapselle ominaisena toimintatapana. Eväsreppun mukaan liikkuminen vaikuttaa kokonaisvaltaisesti lapsen kehitykseen. Aikuisen tehtävä on innostaa luonnostaan liikkuvaa lasta monipuoliseen liikkumiseen. Eväsreppussa käytetään hyväksi ympäröivää luontoa tehden retkiä ja tutkimusmatkoja. Talvella lapsilla on käytössä lähiympäristössä hiihtorata sekä luistelumahdollisuus. Sisäliikuntaa varten Eväsreppussa on käytössä erillinen liikuntasali, jossa pelataan erilaisia pallopelejä, voimistellaan, tanssitaan, tutustutaan erilaisiin liikuntavälineisiin ja harjoitellaan liikuntataitoja temppuradalla. (Päiväkoti Eväsreppu, Varhaiskasvatussuunnitelma.)

Perheliikunta on perheen aktiivista yhdessä oloa, jonka aikana niin aikuinen että lapsi liikkuvat terveyttään edistävästi ja luontevasti, niin että liikkuminen on sopivaa yksilön omaan kuntotasoon nähden. Perheliikunnan kautta perheenjäsenet saavat toisiltaan jakamatonta huomiota, joka saattaa parantaa perheen keskinäistä vuorovaikutusta ja yhteenkuuluvaisuuden tunnetta. Perheliikunnassa ei korjata suoritusvirheitä saati sitten etsitä niitä, vaan tärkeintä on ohjata yksilöitä kehittymään. Kannustuksen ja rohkaisun avulla ohjaajalle pystyy innostamaan sekä lasta että aikuista uudenlaisiin kokeiluihin ja yrityksiin. (Arvonen 2007, 7,20.)

Perheliikunnan merkitys lapsen kasvulle ja kehitykselle on suuri. Yhteisen tekemisen kautta syntyy yhteisiä kokemuksia ja muistoja, joihin on mahdollista palata aina uudelleen. Perheliikunnan ollessa myös toiminnallista yhdessä oloa syntyy mahdollisuus fyysiseen kontaktiin aikuisen ja lapsen välillä, jonka tärkeys saattaa arkena kiireen keskellä unohtua. Eri perheet kohtaavat myös yhteisessä toiminnassa ja tätä kautta totutetaan lapsia ja heidän vanhempiaan laajemmassa mitakaavassa liikunnallisille elämäntavoille. (Karvonen ym. 2003, 294.)

Päävastuu lapsen kasvusta, kehityksestä ja kasvatuksesta on kodilla mutta päiväkodin tulee pyrkiä tukemaan tätä kasvatustyötä parhaalla mahdollisella tavalla. Päiväkodin ja perheen välinen kasvatuskumppanuus mahdollistaa ja helpottaa avoimen vuoropuhelun aikaansaamista sekä vahvistaa molempien osapuolten sitoutumista lapsen psyykkisen ja fyysisen hyvinvoinnin edistämiseen. Vanhemmat voivatkin kaivata malleja, tukea sekä varmuutta lapsen kanssa liikkumiseen sekä lapsen ohjaamiseen ja kannustamiseen. (Arvonen 2004, 138–139.) Opinnäytetyömme kautta mahdollistamme liikuntakokemusten syntymisen ja samalla vahvistamme kasvatuskumppanuuden toteutumista. Parhaiten tukea vanhemmille voi antaa luottamuksellisessa kasvatuskumppanuuden ilmapiirissä päiväkotia, joka on omalta osaltaan ja tiedoiltaan lapsen asioissa toinen asiantuntija.

4 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS

Kävimme 16.3.2010 yhteistyöpäiväkotimme vanhempainillassa esittelemässä opinnäytetyötämme ja liikuntailtamia sekä samalla kyselimme vanhempien mielipiteitä iltamien sisältöjen suhteen. Heiltä tuli useita ehdotuksia, joita toivoivat iltamissa toteutettavan. Paikalla olleet vanhemmat olivat innostuneita ja motivoituneita osallistumaan iltamiin.

Kävimme myös keskustelua liikuntailtamien toteutuksesta päiväkodin henkilökunnan kesken. Päiväkodin henkilökunnalla ei suoranaisesti ollut mitään toiveita iltamien sisältöjen suhteen vaan saimme vapaat kädet toteutukseen. Kävimme päiväkodissa tiedustelemassa myös lasten omia toiveita liikuntailtamien sisältöjen suhteen. Kyselyn suoritimme haastatteleamalla lapsia ja kirjaimella ylös heidän toiveitaan.

Yhteistyöpäiväkotimme kautta saimme osallistujat liikuntailtamiin, jotka toteutettiin huhtitoukokuussa 2010 aloittaen 8.4. Toteutimme kuusi iltamaa, joihin osallistui vaihdellen kahdesta viiteen perhettä. Poikkeuksena oli viimeinen liikuntailtama, johon osallistui muissa iltamissa käyneiden perheiden lisäksi muutama uusi perhe. Päiväkodin varhaiskasvattajista iltamiin osallistui jokainen vuoron perään yksi kerrallaan, poikkeuksena viimeinen liikuntailtama, johon osallistuivat kaikki työntekijät.

Jokaiselle liikuntailtamalle teimme yksittäiset tavoitteet, joilla pyrimme kohti opinnäytetyömme päätavoitetta, joka oli kasvatuskumppanuuden vahvistaminen liikunnan keinoin päiväkodin henkilökunnan ja vanhempien välillä. Otimme huomioon myös vanhempien ja lasten esittämät toiveet liikuntailtamien sisältöjen suhteen.

Ennen liikuntailtamien alkua jaoimme jokaiselle päiväkodin perheelle esittelykirjeen (Liite 1) liikuntailtamista, jossa oli myös mukana taulukko liikuntailtamien sisällöistä, tavoitteista ja toteutuksesta sekä palautteen keruusta (Liite 2). Kirjeen tarkoitus oli tavoittaa myös ne perheet, jotka eivät vanhempainiltaan päässeet. Taulukko tarkensi liikuntailtamien toteutukset ja aikataulut kaikille perheille.

Liikuntailtamat olivat päiväkodin yhteydessä olevassa liikuntasalissa sekä säiden salliessa ulkona, ja kestoltaan ne olivat noin 45 minuuttia sisältäen palautteen keräämisen. Iltamat pidettiin heti päiväkodin sulkeuduttua, jonka avulla pyrittiin saamaan mahdollisimman paljon osallistujia iltaan. Liikuntailtamiin tarvittavan välineistön saimme suurelta osin päiväkodilta. Liikuntailtamien alussa tarjosimme pienen välipalan kaikille osallistujille. Päiväkoti kustansi välipalat lapsille ja me opinnäytetyön tekijöinä lasten vanhemmille.

Keräsimme jokaisen liikuntailtaman jälkeen vapaan palautteen kaikilta osallistujilta nauhoittamalla keskustelut sekä viimeisen kerran jälkeen koko projektia koskevan palautteen, joiden pohjalta pystyimme arvioimaan tavoitteiden toteutumisen. Palautteen nauhoittamiseen pyysimme suullisen luvan vanhemmilta. Nauhoitetun palautteen lisäksi omat havaintomme olivat keskeisessä osassa arvioidessamme toimintaa ja tehdessämme johtopäätöksiä tavoitteiden toteutumisesta. Palautetta toiminnasta on mahdollista kerätä seuraamalla toimintaa, huomioimalla ohjattavien sanalliset ja sanattomat viestit sekä rekisteröimällä palautteet mahdollisimman nopeasti, ollen valmis myös muuttamaan toimintaa palautteen mukaisesti. (Arvonen 2004, 84–85.)

4.1 Lapsilähtöinen ajattelu toiminnan ohjauksen taustalla

Lapsilähtöinen ajattelu oli oman ohjauksemme taustalla toteuttaessamme toimintaa. Lapsilähtöinen varhaiskasvatus on jatkuvaa edestakaisliikettä aikuisten ja lasten maailman välillä, jossa vuorovaikutusta ja yhteistoimintaa tapahtuu lasten mielenkiinnon kohteisiin pohjaavan teoreettisen ja havaittavan maailman välillä. Päiväkotien toimintakulttuurin kannalta on keskeistä näin ollen tarkastella aikuisten ja lasten maailman yhteensovittamista ja toistensa kohtaamista ja myös osittaista erillisyyttä. Keskeisiksi aisoiksi nousevat lasten omaehtoinen toiminta, osallisuus ja subjektiiviteetti. (Kinos 2001, 33.)

Ajatus lasten ja aikuisten maailmojen tasa-arvoisuudesta liittyy olennaisesti lapsilähtöisyyteen. Lasten itsensä luoma kulttuuri muovaa heidän kehitystään ja on jo arvo sinänsä, eikä lasten luoma kulttuuri ole alisteista esimerkiksi aikuisten luomille työkaluille. Lapsilähtöisessä ajattelussa päivähoiton pedagogiset ja muut arjen käytännöt perustuvat demokraattiseen yhteissuunnitteluun ja päätöksentekoon. Tämä ei kuitenkaan tarkoita aikuisen vastuusta luopumista, vaan aikuisten tehtävä on kantaa lopullinen vastuu asioiden toimimisesta. (Kinos 2001, 33–34.)

Lapsilähtöisen kasvatuksen näkökulmasta kiinnostavinta ei ole kysyä mitä on hyvä opetus tai miten opettaja toimii hyvin tai huonosti. Tärkeämpää on se, miten lasten intressit saadaan näkyviksi. Lasten intressien näkyviksi saamiseen antavat mahdollisuuden leikin havainnointi, lähikehityksen vyöhykkeen käsite, teematyöskentely sekä reggiolaisten dokumentaatioon pohjaava projektityöskentely. Myös sadutus ja portfolio ovat keinoja lasten kuulemiseen. (Kinos 2001, 37.)

4.1.1 Lapsi oppijana

Yhteistoiminnallinen oleminen ja eläminen lasten kanssa ovat Fröbelläisen filosofian perusajatus varhaiskasvatuksen juurilta. Ajatukseen kuuluu, että lapsen oppimiselle tulee antaa tilaa ja tukea lapsen omaa toimintaa. Opettajan tehtävä on olla ”sisäisesti aktiivinen mutta ulkoisesti passiivinen”, jolloin aktiivisesti havainnoidaan ja arvioidaan lapsen oppimisprosesseja ja tuetaan lapsen omaa toimintaa. (Heikka, Hujala & Turja 2009, 41.) Alle kouluikäinen lapsi oppii parhaiten leikkinessä ja toiminnassa, jossa saa käyttää kaikkia aistejaan, koska hän haluaa nähdä ja kokeilla asioita itse. (Karling ym. 2008, 220.)

Konstruktivistinen oppimiskäsitys sekä kontekstuaalisen kasvun malli lapsen kasvussa ja kehityksessä ovat oppimiskäsityksemme taustalla. Heikan ym.(2009, 43–44) mukaan kontekstuaalisen varhaiskasvatusteorian mukaan kasvun ja oppimisen sekä kasvatuksen ja opetuksen perusidea on vuorovaikutuksessa, joka muodostuu yksilön käyttäytymisen ja sosiaalisen ympäristön yhteisrakentumisesta. Jokaisen lapsen omaan kokemusmaailmaan kuuluu lapsen biologinen ja persoonallinen rakenne, jonka myötä jokaisen lapsen kasvu ja oppiminen perustuvat yksilöllisesti juuri hänelle ominaisena tapana ajatella ja toimia sosiaalisissa toimintatilanteissa. Kontekstuaalisessa ajattelussa korostuu ajatus siitä, että kasvu ja oppiminen kiinnittyvät siihen ympäristöön ja toimintakulttuuriin, jossa lapsi elää.

Kontekstuaalisen kasvun mallissa painotetaan varhaiskasvatusta, jossa lapsi ja toimintaympäristö ovat keskipisteenä. Malli auttaa ymmärtämään lapsen eri kasvuympäristöjä ja niiden välisen vuorovaikutuksen merkitystä. Lapsen toiminnan ymmärtämisessä auttaa, kun huomioidaan lapsen koko ympäristö ja selvitetään, miten lapsi toimii eri ympäristöissä, kuten kotona, päivähoitossa ja koulussa. Varhaiskasvatusprosessin ajan lapsi kasvaa aktiiviseksi toimijaksi oman toimintansa, vertaisryhmäkontaktien sekä aikuisten tavoitteellisen ohjauksen avulla. Lapsen kasvu ja kehitys on siis aikuisten ja lasten sekä lasten keskinäisen yhteistoiminnan tulosta. (Karling ym. 2008, 295.)

Lapsen tärkein kasvuympäristö on oma perhe. Lapsen kannalta tärkeimpiä asioita tässä kasvu-ympäristössä ovat muun muassa perustarpeista huolehtiminen sekä vuorovaikutus lasten ja vanhempien välillä. Oman perheen lisäksi lapsen elämään tulee vähitellen mukaan muita ympäristöjä, joista päivähoito on merkityksellinen usealle lapselle. Lapsen tasapainoisen kehittymisen kannalta on olennaista, että hänen päivänsä on eheä. Toteutuakseen tämä vaatii lapsen eri ympäristöjen välistä vuorovaikutusta ja yhteistoimintaa. (Karling ym. 2008, 295–296.)

Suomalaisessa varhaiskasvatuksessa korostetaan konstruktivistista oppimiskäsitystä (Järvinen ym. 2009, 116). Konstruktivistisen oppimiskäsityksen suuntauksen edustajina voidaan pitää Deweytä, Piagetia sekä Vygotskya. Deweyn (s.1859) mukaan ihminen on luonnostaan aktiivinen ja utelias toimija, jonka oppiminen perustuu kokemuksellisuuteen ja vuorovaikutuksellisuuteen. Tällöin lapsen oppimisprosessissa opetuksen lähtökohtana ovat lapsen aikaisemmat kokemukset, tavat ja tottumukset. Piaget (s.1896) näki tiedon aina dynaamisena ja subjektiivisena. Hänen mukaansa lapsen omalla aktiivisuudella ja toiminnalla on suuri merkitys ymmärryksen kehittymisessä. Piaget teoriaan kuuluvia keskeisiä oppimisia sääteleviä käsitteitä ovat skeema, kognitiivinen konflikti, assimilaatio ja akkommodaatio. Vygotsky (s.1896) korosti sosiaalisen kontekstin merkitystä lapsen kehityksen ja oppimisen kannalta. Vygotskyn teoriassa nousee esille lähikehityksen vyöhyke, josta nousee esille ajatus: ”minkä lapsi osaa tänään yhteistoiminnallisesti tai aikuisen tuella, sen hän osaa huomenna itse”. (Hujala, Puroila, Parrila-Haapakoski & Nivala 1998, 42–49.)

Konstruktivistisen oppimiskäsityksen mukaan oppiminen nähdään luovana rakennustoimintana, konstruointina, jolloin ihminen rakentaa aktiivisesti omaa ymmärrystään ja tulkintojaan. Oppiminen on ”oppijan aktiivista kognitiivista toimintaa, jossa hän tulkitsee havaintojaan ja uutta tietoa aikaisemman tietonsa ja kokemustensa pohjalta.” Näin ihminen rakentaa koko ajan kuvaa maailmasta ja sen ilmiöistä. Oppija on siis aktiivisesti merkityksiä etsivä ja niitä rakentava toimija. (Tynjälä 1999, 22,38.)

Konstruktivismissa on eri suuntauksia, mutta kaikille niille on yhteistä, että ihmiset nähdään, joko yksilöinä tai ryhminä, aktiivisina toimijoina. Karkea kahtiajako konstruktivismiin eri suuntausten välillä voidaan tehdä pääsuuntausten välillä, jotka ovat yksilökonstruktivismi ja sosiaalinen konstruktivismi. Yksilökonstruktivismiin painopiste on yksilöllisen tiedonmuodostuksen ja yksilön kognitiivisten rakenteiden tai mentaalisten mallien kuvaamisessa. Sosiaalisessa konstruktivismissa painotetaan tiedon sosiaalista konstruointia ja siinä ollaan kiinnostuneita oppimisen prosesseista,

joihin liittyy sosiaalisuus, vuorovaikutuksellisuus ja yhteistoiminnallisuus. (Tynjälä 1999, 22,38–39.)

Keskeisin teesi konstruktivismissa on, että uutta tietoa opitaan aina aikaisemman tiedon pohjalta. Kun esimerkiksi ihminen kuuntelee radiota, hän tulkitsee havaintonsa niiden tietojen pohjalta, joita hänellä jo entuudestaan on. Ihmisen siis tulkitsee uutta tietoa kokemusten pohjalta syntyneiden käsitysten kautta. (Tynjälä 1999, 72–73.)

Järvisen ym. (2009, 116) mukaan konstruktivistinen oppimiskäsitys viittaa lapsilähtöiseen kasvatukseen, jolloin oppimisessa painotetaan kasvattajan taitoja havainnoida ja arvioida lapsen tai lapsiryhmän kasvua ja oppimista. Kasvattajan taidoissa painotetaan myös lapsen oppimista tukevan ympäristön suunnittelua sekä taitoa tarjota oikea-aikaista tukea oppimiseen.

4.1.2 Ohjaukäsitys

Liikunnan ohjaus on prosessi joka mahdollistuu pätevän ohjaajan avulla. Jokaisella ohjaajalla on osaamisalueita, joissa he ovat vahvoja ja alueita, joihin he vaatisivat lisää kehitystä. Jokaiselle ohjaajalle on kuitenkin myös yhteisiä tärkeitä ominaisuuksia ja toimintatapoja. Ohjaajan tulee olla aito, jotta hänestä välittyy ryhmälle viesti kokevana ja tuntevana aikuisena. Ohjaajan tulee olla aito myös siksi, että lapset ajattelevat hyvin itsekeskeisesti: he uskovat että asiat johtuvat heistä itsestään. (Autio & Kaski 2005, 63–64.)

Ohjaajan tulee siis olla aidosti sitä mitä on ja sanoa asiat suoraan kuten ne ovat, jotta lapsille ei välity ristiriitaisia tunteita ohjaajan olemuksen ja puheiden kautta. Toistuvat ristiriitaiset viestit voivat lisäksi vahingoittaa ohjaajan ja lapsen välistä suhdetta. Ohjaajan oma itsetuntemus on myös hyvin tärkeä osa ohjausta. Ohjaajan tulee tiedostaa ohjattaviin ja harrastustapahtumiin liittyvien omien käsitysten, tunteiden ja motiivien olemassaolo. Itsetuntemustaan rakentamalla ohjaaja voi kehittää ilmapiiriä, joka kannustaa ohjattavia palautteen antamiseen. (Autio & Kaski 2005, 63–64.)

Liikunnassa ohjaajan ohjaukäsitys muotoutuu toiminnan taustalla vaikuttavien tekijöiden kautta. Ohjaajan omat asenteet, arvot, taidot, tiedot ja aikaisemmat kokemukset liittyen liikuntaan luovat pohjan kunkin ryhmää koskevalle ohjaukäsitykselle. Perheliikunnassa ohjaukäsityksen muotoutumiseen vaaditaan ennalta tietoa aikuisten ja lasten terveystieteistä sekä fysiologiasta. Näitä-

kin tärkeämpää on kuitenkin tietää eri lasten kehityksen taso ja ymmärtää ympäristön tarpeet sekä perheiden elämäntilanteet. Tällä strategisen osaamisen alueella ohjaaja suhteuttaa oman toimintansa eri sidosryhmiin ja ympäröivään maailmaan. (Arvonen 2004, 72.)

Henkilökohtaisia ominaisuuksiaan ohjaaja käyttää hyväksi jäsentäessään omaa rooliaan suhteessa ohjattavaan ryhmään. Ohjaajan ominaisuuksista riippuu myös pitkälti ryhmän sanallisen ja sanattoman viestinnän sekä ilmapiirin luominen. (Arvonen 2004, 72.)

Ohjaajan tulee olla luotettava ja rehellinen, jotta ohjattavat voivat luottaa hänen sanaansa. Luottamus näkyy myös ohjaajan luottamuksena ohjattavien kykyyn toimia ja tehdä. Ajan myötä ohjattavat alkavat luottaa enemmän itseensä ja tämä näkyy vaativampien taitojen oppimisena ja omaaloitteisuutena. Tätä kautta lasten itseluottamus kasvaa ja myönteinen minäkäsitys liikkujana vahvistuu. (Autio & Kaski 2005, 64–65.) Ohjaajan on oltava turvallinen, koska hänen tulee edustaa selkeästi aikuista, joka vastaa tunnista ja sen kulusta. Ohjaajan tehtävänä on asettaa rajat, joiden puitteissa ohjattavat toimivat. (Autio & Kaski 2005, 65–66.)

Yksilön ohjauksiasetus liittyy olennaisesti eri opetustyyliin, joita ohjauksessa käytetään. Tärkeimmiksi opetustyyliä ovat muun muassa komentotyyli, harjoitustyyli sekä vuorovaikutustyyli. Komentotyyliohjauksessa on tehokkain tapa silloin, kun kaikkien osallistujien on tarkoitus tehdä samaa asiaa ja asian halutaan tapahtuvan nopeasti. Harjoitustyyliohjauksessa ohjaaja on miettinyt ennalta tehtävät joita harjoitellaan mutta tässä ohjauksessa annetaan kuitenkin osallistujille mahdollisuus harjoitella tehtäviä itsenäisesti. Vuorovaikutustyyliohjauksessa käytetään silloin, kun osallistujien keskuudessa halutaan korostaa yhteistoiminnallisuuden kehittymistä sekä heidän keskinäisen kommunikoinnin merkitystä. (Pulli 2001, 46.)

Ohjatussa tilanteessa aikuisten tehtäväksi jää sytyttää leikkivälineillä ja ilmeillä ohjattavan ryhmän orientoitumaan liikuntaan. Osallistujien aktiivisuus on herätettävä, suunnattava ja organisoitava. Ryhmissä toimiminen vaatii toisten ihmisten kohtaamista ja tällöin merkityksekkääksi asiaksi nousee yhteenkuuluvuuden tunne. (Karvonen ym. 2003, 91)

4.2 Liikuntailtamien toteutuneet suunnitelmat

Kaikki liikuntailtamat aloitettiin yhteisellä välipalalla. Yhteinen välipala kokosi ryhmän yhteen ja antoi rauhallisen aloituksen iltamalle. Välipalan aikana osallistujat saivat myös mahdollisuuden vapaaseen keskusteluun ja vuorovaikutukseen keskenään. Jokaisen liikuntailtaman alussa heti välipalan jälkeen pidimme pienen informaatiohetken, jossa kerroimme lyhyesti mitä iltamassa tul-taisiin tekemään vaikka olimmekin jakaneet jo aiemmin perheille taulukon, josta iltaman sisältö kävi ilmi. Taulukosta käy ilmi toteutuneet toimintasuunnitelmamme iltamia varten, ja analyysissä arvioimme toteutuneita iltamia. Iltamissa toteutuneet leikit löytyvät liitteenä opinnäytetyön lopusta (Liite 3) samoin kuin alkuperäinen vanhemmille jaettu tarkentamaton suunnitelma.

TAULUKKO 1 Liikuntaitamien toteutuneet suunnitelmat

KASVATUSKUMPPANUUS

	Tavoite	Toiminta	Perustelut	Arviointi
1. Liikuntaitama 8.4.2010 liikuntasalissa	Ryhmäytyminen ja toisiin tutustuminen	<ul style="list-style-type: none"> - Välipala - Toisten esittely - Lordi hippa - Pitkän pitkä loikka -leikki - Yhteinen nimittäjä -leikki - Kuka pelkää Lordia? -leikki 	Leikkien sisältämä vuorovaikutus, yhdessä tekeminen ja ryhmissä toimiminen edistävät ensimmäisen keran tavoitetta	Vapaa palaute "Minni Hiiri nauhurille" + Omat havainnot
2. Liikuntaitama 15.4.2010 liikuntasalissa	Luottamuksen rakentaminen ja vahvistaminen	<ul style="list-style-type: none"> - Välipala - Lordi hippa - Luottamus leikki tempurata 	Leikissä ryhmäläisten tulee luottaa tempuradan johtajana kulkevaan henkilöön samoin kuin johtaja luottaa ryhmäläisten kykyyn toimia hänen ohjeidensa mukaan.	Vapaa palaute "Minni Hiiri nauhurille" + Omat havainnot
3. Liikuntaitama 22.4.2010 liikuntasalissa	Vastavuoroinen kuuntelu	<ul style="list-style-type: none"> - Välipala - Lordi hippa - Merirosvojumppa - Sadutus 	Sadutuksen kautta osallistujat kuuntelevat toisiaan ja luovat kuulemansa perusteella uutta tarinaa joka lopulta yhdistyy liikkeeseen.	Vapaa palaute "Minni Hiiri nauhurille" + Omat havainnot
4. Liikuntaitama 29.4.2010 ulkona	Yhteisöllisyys	<ul style="list-style-type: none"> - Välipala - Lordi hippa - Polttopallo - Tervapata 	Perinneleikkien esiin nostamat muistot ja niiden myötä mieleen tulevat myönteiset tunteet toimivat yhdistävänä tekijänä ryhmän osallistujien välillä ja luovat yhteisöllisyyden tunnetta. Tarkoituksena on kulttuuriperinteen siirtäminen sukupolvilta toisille.	Vapaa palaute "Minni Hiiri nauhurille" + Omat havainnot
5. Liikuntaitama 6.5.2010 ulkona	Lapsilähtöisyys toiminnassa	<ul style="list-style-type: none"> - Välipala - Lordi hippa - Pallohippa - Avaruushippa - Tervapata - Loppurentoutus 	Lapsen osuus aktiivisena ja tasarvoisena toimijana on osa lapsilähtöisyyttä, joka kuuluu osaksi kasvatuskumppanuutta.	Vapaa palaute "Minni Hiiri nauhurille" + Omat havainnot
6. Liikuntaitama 20.5.2010 ulkona	Yhteen koonti	<ul style="list-style-type: none"> - Kevätjuhla: - Valokuvasuunnistus - Kahvin ja mehun juonti sekä makkarapaisto 	Lasten ja vanhempien esiin nousseet toiveet aikaisemmilta iltamilta otetaan huomioon kasvatuskumppanuutta tukemaan.	Vapaa palaute nauhurille + Omat havainnot

4.2.1 Ryhmäytyminen ja toisiin tutustuminen

Uuden ryhmän muodostumisessa toisiin tutustuminen on tärkeää koska ryhmä alkaa muodostua jo ensimmäisellä tapaamiskerralla. Ryhmän tutustuessa toisiinsa on mahdollista käyttää tutustumis- tai nimileikkejä. (Autio ym. 2005, 123.) Uuden ryhmän alkutilanteessa odotukset alkavat muodostua jo ennen ryhmään tutustumista. Kokemusten kautta syntyvät käsitykset toisista ihmisistä muovautuvat heti ensi hetkestä alkaen. (Helenius & Korhonen 2008, 60–61.)

Ensimmäisen toteutuneen liikuntailtaman toiminnan arviointi

Laadukkaaseen varhaiskasvatuksen pedagogiikkaan kuuluu olennaisesti arviointi, joka on lapsia varten. Arvioinnissa on korostettu viime vuosina lapsilähtöisyyden näkökulmaa, johon kuuluu olennaisena osana lasten oma arviointi. Lapsilähtöisyyden näkökulmasta tieto hankitaan mahdollisimman suoraan lapsilta itseltään. Lapsen kokemuksiin, tarpeisiin ja mielenkiinnon kohteisiin liittyvää tietoa voidaan tavoitella eri keinoin. Tiedonhankintatapoja on esimerkiksi lasten haastattelut ja heidän keskustelujensa seuraaminen sekä muiden ihmisten arviot lapsen kokemuksista. (Kupila 2004, 4; Turja 2004, 12.)

Leikimme iltamassa suunnitelmamme mukaiset leikit. Iltaman loppuksi keräännymme piiriin ja iltamiin osallistujat antoivat palautteen Minni-hiiri hahmolle, joka piteli nauhuria. Koimme lelun rohkaisevan lapsia antamaan palautetta sekä halusimme palautteen keruu hetken olevan hauska ja iloa tuottava koko ryhmälle, kuten itse iltamatkin.

Lordi hippa oli lapsille mieluisa leikki, jota he olisivat halunneet leikkiä yhä uudelleen ja uudelleen.

”Minä haluan TAAS leikkiä sitä.”

Lapsista yksi kuvasi tällä ilmauksella innostustaan leikkiä kohtaan. Juuri tällaiset lapsia innostavat leikit lisäävät lapsen motivaatiota liikkumista kohtaan. Sääkslahden (2002, 169–170) mukaan tiedon lisäksi varhaiskasvatuksen henkilöstön tulisi jakaa vanhemmille käytännön vinkkejä sekä rohkaisua liikuntamuodoista, joita lapsi haluaa tehdä yhä uudelleen. Tällä tavoin lapsen synnynäinen liikkumisen tarve saadaan pidettyä korkealla.

Lapset kilpailivat myös kiivaasti siitä, kuka saisi olla leikissä Lordina.

”Minä haluan olla se Lordi.”

”Minäpä!”

Lordi hipan myötä lapset saivat mahdollisuuden harjoitella roolien omaksumista, joka kuuluu osaksi lapsen sosiaalista kehitystä. Roolissa oleminen kytkeytyy myös kiinteästi lapsen minäkuuvan muotoutumiseen. Roolileikissä lapsi joutuu toimimaan omaksumansa roolin mukaisesti ja tukahduttamaan hetkelliset mielijohteensa. (Karvonen ym. 2003, 68.) Zimmerin (2001, 26 – 30) mukaan liikunnalliset leikit ovat hyvä tilaisuus harjoitella sosiaalisia käyttäytymismuotoja ilman, että niitä siinä tilanteessa tietoisesti harjaannutettaisiin tai edistettäisiin. Leikki tilanteisiin kuuluu konfliktien selvittämistä, pelisääntöjen sopimista ja roolien omaksumista. Lapsi oppii myös pitämään oman puolensa tai antamaan periksi.

Tutustumisleikin aikana osallistujat, erityisesti lapset, huomasivat pitävänsä samoista asioista. Tämä loi ryhmähenkeä ja edesauttoi toisiin tutustumista.

”Minä tykkään kakusta.”

”Minäki tykkään kakusta.”

Lasten kommentit kertovat lasten oppineen iltaman myötä joitain asioita toisistaan ja itsestään. Oppijana lapsi on tiedonhaluinen ja kiinnostunut itselleen merkityksellisistä asioista. Lapselle oppiminen on sosiaalinen tapahtuma ja vertaisryhmän merkitys oppimisessa on suuri. Toisten lasten tarjoaman peilin avulla lapsi pystyy tarkastelemaan omaa osaamistaan ja oppimistaan. (Karling ym. 2008, 220.)

Aikuisten palaute iltamasta oli positiivista. He arvostivat monipuolisia leikkejä ja hyvää välipalaa iltaman alussa. Syömisen lisäksi aikuiset ehdivät jutella hetken keskenään välipalan aikana ja orientoitua tulevaa liikuntahetkeä varten. Tämä osaltaan oli alkusysäys yhteisöllisyyden ja yhteishengen syntymiseen. Haapamäen ym. (2000, 11–12) mukaan yhteisyyden kehittyminen yhteisön jäsenten välille tapahtuu päiväkodin kasvatusyhteisössä vuorovaikutuksen kautta. Konkreettinen toiminta puolestaan mahdollistaa ryhmäidentiteetin muodostumisen. Mielestämme yhteinen välipala kokosi ryhmän hyvin yhteen ja tunnelma oli heti iltaman alussa hauska ja rento.

Aikuiset kokivat liikunnan määrän iltamassa sopivaksi. Aikuiset olivat myös sitä mieltä, että lapset pääsivät leikkeihin hyvin mukaan ja ohjelma soveltui kaikille.

”Kunto ei onneksi ihan loppunut, mutta lämmin tuli silti.”

”Pieni kilpailu aina innostaa -- syttyy valot silmiin.”

Iltamassa oli sopivasti tekemistä ja tarpeeksi toistoja yhden leikin kohdalla. Leikkimielinen kilpailu koettiin liikuntaan motivoivana. Koimme ohjaajina onnistuneemme motivoimaan pienen kilpailun kautta myös aikuiset mukaan liikkumaan. Aikuisten yhtyminen leikkiin täysin rinnoin sekä tätä kautta syntyvän riemun kautta luodaan paras perusta ohjauksessa yhteenkuuluvuuden syntymiselle (Karvonen ym. 2003, 91).

Odotimme ensimmäiseen liikuntailtamaan osallistuvan enemmän perheitä, koska osallistujia määrä jäi vähäiseksi. Yksi syy tähän oli suuret sairauspoissaolot päiväkodilla, johon emme voineet itse vaikuttaa. Olimme kuitenkin tyytyväisiä siihen, että valitsemamme ryhmäytymis- ja tutustumisleikit olivat sellaisia, joita oli mahdollista leikkiä pienemmällä porukalla.

Tunnelma iltamassa oli hyvin rento ja luonteva vaikka kaikkia osallistujia hieman jännittikin. Meitä opinnäytetyöntekijöitä askarrutti ennen iltamaa illan osallistujamäärä ja omat kyvyt uuden ryhmän kohtaamiseen ja ohjaamiseen. Koimme myös haasteelliseksi ajankäytön hahmottamisen, ennen kaikkea leikkien riittävyys tai riittämättömyys oli mielessäme aloittaessamme iltamaa.

Olisimme toivoneet, että ensimmäiselle kerralle olisi osallistunut ne perheet, jotka tulevillakin kerroilla olivat mukana. Tällä tavoin iltaman osatavoitteet ryhmäytyminen ja toisiin tutustuminen olisivat päässeet paremmin toteutumaan. Toisaalta ryhmäytymistä erilaisten ryhmäleikkien avulla ja toisiin tutustumista vapaan vuorovaikutuksen kautta oli kaikkien liikuntailtamien yhteydessä, vaikkakaan painotus ei ollut enää näissä osatavoitteissa.

Toisiin tutustuminen piirissä istuen lattialla oli mielestämme luonteva ja rauhallinen aloitus iltamalle. Uusien aikuisten ihmisten kohtaaminen ja tapaaminen saattoi olla hieman jännittävä tilanne varsinkin lapsille, mutta turvallisuutta loi lasten kannalta se, että oma vanhempi oli turvana esittelytilanteessa. Esittelyn aloitus ja osallistujien rohkaiseminen siihen oli opinnäytetyöntekijöiden vastuulla. Esittely sujui luontevasti, vaikkakin lapset keksivät kerrottavaa omista vanhemmistaan vasta vanhempien tehdessä tarkentavia kysymyksiä, esimerkiksi mikä isän nimi on.

Suunnitelmia tehdessämme tiedostimme sen, että tunnelma joka ensimmäisessä iltamassa luodaan, on äärimmäisen tärkeä ajatellen tulevia iltamia ja ihmisten osallistumishalua niihin. Ryhmä, joka koetaan hyvänä ja itselle merkityksellisenä, saa ihmiset tulemaan siihen toistamiseen (Lintunen & Rovio 2009, 14).

Pyrimme omalla asenteellamme rohkaisemaan ja innostamaan iloiseen ja rentoon tunnelmaan. Aution & Kaski (2005, 64–65) mukaan ohjaajan tulee olla liikunnassa kannustava ja luotettava. Ohjaajan on myös tärkeä ottaa jokaisen lapsen sen hetkinen kehitys huomioon ja kannustaa jokaista myönteisen ja rakentavan palautteen avulla. Kannustamisen avulla ohjaaja vaikuttaa ohjattavan ryhmässä osallistumiseen ja yllä pitää ohjattavan kimmoketta liikkumiseen. Kannustamisen avulla ohjattavaa on mahdollista myös motivoida jatkamaan liikkumista, vaikka joku toinen osaisikin tehdä asioita paljon paremmin ja enemmän.

Valitsimme iltamaan alkuleikiksi Lordi hipan, koska pyrimme sen avulla vapauttamaan tunnelmaa entisestään. Leikin luoman ilon ja naurun kautta syntyi osallistujille kokemus yhteisestä huumorista ja hassuttelusta. Hullunkurisen leikin ja sitä seuraavan ilon ja riemun tavoitteena oli omalta osaltaan vapauttaa tunnelmaa, helpottaa toisen lähestymistä sekä auttaa toisiin tutustumisessa. Leikki vaati myös uskallusta heittäytyä tekemään erilaisia naurettavia tai rumia ilmeitä. Mielestämme lapset heittäytyvät luonnostaan tällaisiin leikkeihin mutta aikuisilta se vaatii ehkä enemmän uskallusta. Leikin onnistumisen kannalta oli mielestämme tärkeää, että me opinnäytetyön tekijöinä osallistuimme myös hassutteluihin täydellä teholla ja innostuneisuudella. Lordi hippa oli mielestämme sellainen leikki, jossa kaikki osallistujat, sekä lapset että aikuiset olivat samalla tasolla olevia hassuttelijoita.

Aution & Kaskin mukaan ohjaajan tulee olla luova ja ottaa huomioon ohjattavien tarpeet. Ohjaajan luovuus näkyy käytännön tilanteissa, koska harvoin ohjaustilanne sujuu yksityiskohtaisten valmennusohjeiden mukaan. (2005, 65–66.) Pitkän pitkä loikka – leikki osoittautui liian hankalaksi leikiksi niille lapsille, jotka osallistuivat iltamaan, joten jouduimme nopeasti muuntamaan leikin lapsille sopivaksi. Totesimme, että yksinkertaisuus olisi paras vaihtoehto tässä tilanteessa. Lapset saivat itse toteuttaa keksimiään liikkumismuotoja sekä liikkua meidän näyttämämme esimerkin mukaan salissa. Vaikka leikki oli hyvin yksinkertainen, olivat vanhemmatkin innolla siinä mukana lastensa kanssa. Lapset olivat intoa täynnä saadessaan näyttää vanhemmilleen omaa

osaamistaan. Liikkumisen ilo ja riemu näkyivät tässäkin leikissä selvästi ulospäin nauruna ja ilon kiljahduksina.

Yhteinen nimittäjä –leikin avulla iltamiin osallistujat pystyivät jakamaan henkilökohtaisia tietoja itsestään ja tämä auttoi löytämään iltamiin osallistujien väliltä yhteisiä tekijöitä. Alussa vanhemmat auttoivat lapsiaan johdattelukysymyksillä, jonka jälkeen lapset uskalsivat innokkaasti kertoa asioistaan myös itse. Leikki edesauttoi myös ryhmäytymisen tunteen syntymistä.

Ensimmäisen iltaman ajankäyttöä oli hankala ennalta arvioida, niinpä aikaa jäikin hieman käytettäväksi iltaman lopulle. Keksimme liittää aiemmin esillä olleen lordi –hahmon itsellemme ja myös lapsille entuudestaan tuttuun leikkiin kuka pelkää palomiestä. Tämän leikin nimeksi muodostui lasten suussa Lordi hippa.

Minni-hiiren mukaan ottaminen palautteen keruuhetken osoittautui hyväksi valinnaksi. Minni-hiiren avulla pystyimme tekemään palautteen keruusta luontevan ja lapsenmielisen tapahtuman iltaman lopulle. Minni-hiiri oli koko ajan lasten mielenkiinnon kohteena ja lapset olisivatkin halunneet ottaa hiiren leikkeihinsä mukaan. Mielestämme juuri Minnin avulla lasten huomio ei ollut nauhurissa ja nauhoittamisessa, vaan huomio kiinnittyi leluun, jolle oli helppo kertoa omista ajatuksistaan. Minni-hiiri ei ollut mielestämme pelkästään hauska juttu lapsille, vaan hiiri vapautti palautteen keruu hetken tunnelmaa myös aikuisten keskuudessa ja helpotti näin ollen palautteen antoa.

Lapsilähtöisyyden huomioiden seuraavan liikuntailtaman päätimme aloittaa Lordi-hipalla, koska lapset pitivät siitä kovasti ja saamamme palautteen mukaan sitä toivottiin leikkittävän tulevillakin kerroilla. Lapsilähtöiseen ajatteluun kuuluu, että lasta kuunnellaan ja otetaan huomioon lapsen mielipiteet (Järvinen ym. 2009, 36).

Seuraavaa kertaa varten mietimme muutamia ylimääräisiä leikkejä siltä varalta, että aikaa sattuisi jäämään yli. Havaitimme myös, että joudumme varautumaan tulevilla kerroilla leikkien nopeisiinkin muuntelemisiin tilanteiden niin vaatiessa.

4.2.2 Luottamuksen rakentaminen ja vahvistaminen

Toisen toteutuneen liikuntailtaman toiminnan arviointi

Toisen kerran tavoitteena oli luottamuksen rakentaminen ja vahvistaminen eri perheiden ja päiväkodin henkilökunnan välillä. Kasvatuskumppanuudessa vanhempien ja perheiden kuuntelu sekä päiväkodin henkilökunnan ja lapsen vanhempien välinen luottamus on tärkeää. (Kaskela ym. 2006, 11–15.) Ryhmässä syntyneen luottamuksen myötä pystytään ryhmässä käsittelemään myös vaikeita ja arkoja asioita (Leskinen 2009, 13).

Toisesta liikuntailtamasta saamamme palautteen mukaan lapset pitivät Lordi hippaa parhaimpana ja sitä toivottiin jälleen leikittävän lisää.

”Voitasko olla vielä yksi kerta kuka pelkää Lordia?”

”Minun mielestä kuka pelkää Lordia oli kivointa.”

Karvosen ym. (2003, 79–80) mukaan toistaminen on pienimpien lasten keskeisiä oppimisen tapoja. Lapset saavuttavat toistojen avulla hallinnan tunteen, ja heitä kiinnostaa oman kehonsa ja ympäristönsä hallinta ja kontrolli.

Omien havaintojemme mukaan lapset ja aikuiset toimivat innokkaasti luottamusradalla kokeillen eri tapoja toimia pisteillä. Heidän olemuksestaan, läsnäolostaan ja keskittymisestään tekemiseen pystyi havaitsemaan, että jokaiselle löytyi mieluista tekemistä radalta. Iloisen ja mielekkään yhdessä olon kautta syntyy turvallisuuden tunne, joka luo pohjaa aikuisen ja lapsen väliselle luottamukselle (Karvonen ym. 2003, 294). Lapsille mielisintä tekemistä iltamassa olivat pallon potkiminen ja korien heittäminen hernepusseilla. Erään vanhemman näkökulma:

”Ajan käytöstä päätellen pallon potkiminen (lapsen mielestä) oli kivointa.”

Myös aikuiset pitivät luottamusradasta. He totesivat sen olevan hyvä ja toimiva keksintö, jossa sai tehdä monenlaisia eri tehtäviä.

”Temppurata oli kiva keksintö.”

Rata sai myös kehuja tekemisen vapaudesta, koska osallistujat saivat itse vapaasti kulkea rataa läpi ja keksiä toimintoja eri pisteille:

”Siinä ei ollu liian tiukkaa kuria - - vaan sai itse kehitellä juttuja.”

Edellä kuvattu lasten oma keksiminen ja kokeilu liikunta hetkessä Karvosen (2000, 25–26) mukaan edistää lapsen mahdollisuuksia kehittyä ja kasvaa parhaalla mahdollisella tavalla.

Aikuisten mukaan lapset eivät olisi malttaneet lopettaa ja myös tavoitteellinen toiminta koettiin pirstävänä lisänä.

”Poijista varmaan kivoin, ku sai maaleja tehdä ja tavoitteellista -- kaataa noita keiloja ja tämmöstä.”

Aikuiset totesivat liikuntailtaman tuoneen onnistumisen elämyksiä niin lapsille kun myös aikuisille. Myönteiset liikunnalliset kokemukset edistävät todellisen mutta suoritusvarman minäkuvan rakentumista varsinkin nuoremmilla lapsilla (Zimmer 2001, 26).

Perheliikunnan avulla liiallinen istuminen ja paikallaan olo voidaan korvata yhdessä mielekkäällä ja iloisella tekemisellä. Juuri nämä hetket ovat hyvin arvokkaita aikuisen ja lapsen välisen suhteen kehittymiselle. Aikuisen ollessa lapsen parina, voi lapsi kokea sopivassa määrin onnistumisen kokemuksia aikuisen olemuksen, eleiden ja puheiden myötä. Oman vanhemman valvovan silmän alla lapsi uskaltuu yrittämään uudelleen asioita, jotka eivät onnistu heti. Tällaisen vuorovaikutuksen kautta lapsen ja aikuisen välinen luottamus kasvaa ja lapselle kehittyy pikku hiljaa rohkeutta kokeilla asioita yksin. (Karvonen ym. 2003, 294.)

Lapset olivat odottaneet jo seuraavaa liikuntailtamaa, mikä mielestämme kertoo ensimmäisen liikuntailtaman onnistuneen ja olleen mieluinen tapahtuma. Eräs lapsista olikin päiväkotipäivän aikana kysellyt jo malttamattomasti, että ”Joko ne hauskat tätit tulevat taas tänne päiväkodille?”

Edelliskerralta tutuksi tullut ja suuren suosion saavuttanut Lordi hippa oli iltamamme aloitusleikkinä erittäin toivottu. Tuttu leikki rentoutti ja vapautti tunnelman heti iltaman alussa ja loi hyvän pohjan uuden liikuntaleikin aloittamiselle.

Luottamusradalla eri perheiden ja päiväkodin työntekijän välinen keskinäinen yhteistyö sujui hyvin, joka edes auttoi mielestämme illan osatavoitteen, luottamuksen rakentumista. Ryhmissä, joissa rataa kuljettiin, havaitsimme välitöntä vuorovaikutusta, naurua ja kevyttä tunnelmaa. Yhteistyö vaikutti siis hyvin luontevalta. Havaintojemme mukaan lapset saivat olla ”pääosassa” iltamaan osallistujien kulkiessa luottamusradalla. Lapset myös löysivät radalta omat suosikki tekemisensä, joita halusivat toistaa ja kokeilla useamman kerran.

Lapset keksivät hienosti eri tapoja toimia pisteillä, vaikka välillä vaikutti siltä, että lapset halusivat kulkea pisteeltä toiselle ilman ryhmää. Lopulta vanhemmat saivat kuitenkin pidettyä ryhmän koossa kohdistuen lapsen mielenkiinnon yhdelle pisteelle kerrallaan.

Iltaman suunnitelmaan kuului, että rata olisi kuljettu läpi kahteen kertaan eri ryhmissä. Arvioimme radan kulkemiseen käytettävän ajan liian lyhyeksi, joten rata ehdittiin käydä yhden kerran. Mielestämme luottamuksen syntymiselle olisi ollut paremmat mahdollisuudet, mikäli rata olisi ehditty käydä läpi toisen kerran, jolloin vuorovaikutusta eri osallistujien välillä olisi ollut enemmän.

4.2.3 Vastavuoroinen kuuntelu

Kolmannen toteutuneen liikuntailtaman toiminnan arviointi

Kolmannen liikuntailtaman tavoitteena oli vastavuoroinen kuuntelu, johon oli tarkoitus pyrkiä liikuntaleikin ja yhteisen tarinan kerron eli sadutuksen avulla. Sadutus on menetelmä, jonka avulla henkilöt voivat muokata ajatuksiaan tarinaksi. Sadutus on ennen kaikkea menetelmä joka johdattelee vastavuoroiseen toimintakulttuuriin ja jonka avulla voidaan ennen kaikkea kuunnella toista ihmistä. Sadutuksessa yhdistyy merkityksellinen kertominen, kirjoittaminen ja lukeminen. Sadutus voidaan yhdistää liikkeeseen, musiikkiin, pantomiimiin tai esimerkiksi rakenteluun. Ennen kaikkea sadutus on vastavuoroista kuuntelua, kerrontaa, yhdessä tekemistä sekä toisten ajatusten tarkkaa huomiointia. (Karlsson 2005, 10–11, 234.)

Palautteen kerääminen ja saaminen oli todella hankalaa kolmannen iltaman lopuksi, koska lapset olivat niin innoissaan ja levottomia vauhdikkaan merirosvojumpan jäljiltä. He eivät millään maltta- neet istuutua aloilleen, jotta palautetta olisi saanut kerättyä.

Palautteen perusteella lapset pitivät iltamasta ja siellä leikityistä leikeistä. Erityisesti merirosvojumppa koettiin hauskana.

”Merirosvo leikki oli mukavinta ko siinä leikittiin eniten.”

Lapsen kommentti merirosvojumpasta kertoo leikkimisen tärkeydestä lapsille. Leikkiminen yhdessä liikkumisen kanssa ovat lapselle ominaisia tapoja toimia. Lapset oppivat leikkiessään, mutta kuitenkin leikkivät ennen kaikkea leikkimisen itsensä vuoksi. Vertaisryhmä vaikuttaa leikin kulkuun, koska leikin luonne on sosiaalinen. (Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus 2006, 20 – 21.)

Mielikuvaliikunnassa lapsi kehittää eläytymiskykyään ja mielikuvitustaan sekä keskittymis- ja koordinaatiokykyään. Lapsi harjoittaa samalla perusliikkeitään sekä lihaskuntoaan ja notkeuttaan. Mielikuvaliikuntaan liittyy myös iloinen yhdessäolo toisten lasten kanssa. (Karvonen ym. 2003, 219.) Merirosvojumppaan kuuluva jäljitteleminen ja kuvittelemisen vaativat tästä hetkestä irtautumista, joka puolestaan loi tilaa mielikuvitukselle sekä abstraktin ajattelun alulle.

Perusliikuntamuoto juokseminen oli lapsille mieluista tekemistä iltamassa.

”Mää tykkäsin siitä juoksusta.”

Aikuiset kokivat merirosvojumpan hyvänä, koska olivat itse siinä mukana ja saivat näyttää mallia lapsilleen.

*”Joo oli kiva sillai ku oli vanhemmat mukana, lapsella ehkä vaikea ite nähä ne liik-
keet nii oli hyvä, että voivat tarkastaa, että miten muut tekkee.”*

Merirosvojumppa oli monipuolinen liikuntaelämys, jossa yhtenä osana nousi esille mallioppimisen merkitys lapsen ja kehityksessä ja oppimisessa. Leikin myötä myös vanhemmat huomasivat mallin näyttämisen merkityksen lasten liikuntatuokiossa. Karvosen ym. (2003, 78-79) mukaan jäljitteilyä ja mallioppimista kutsutaan varhaisvaiheen kehityksen moottoriksi. Selkeiden mallien näkemisen tekemisestä ja liikkumisesta on lapsille tärkeää. Aikuisten tulisikin suhtautua monipuolisesti erilaisten jäljittelemisen mahdollisuuksien luomiseen ja mallien näyttämiseen.

Nauhalta tullut merirosvojumppa oli koko perheelle soveltuva liikuntaleikki. Iltaman nuorin osallistuja, joka oli 1-vuotias, nautti mukana olosta isänsä sylistä käsin. Leikki soveltui koko perheen liikuntailtamaan hyvin monipuolisuutensa vuoksi. Lasten kannalta leikissä korostui perusliikuntataidot, mallioppiminen, ohjeiden kuunteleminen sekä yhteinen tekeminen perheen ja vertaisryhmän kanssa. HavaitSIMME, että leikin vauhdikkuus ja iltaman suuri osallistujamäärä ei soveltunut kaikille lapsille, vaan muutama osallistuja seurasi sivusta toisten leikkimistä. Vanhempienkaan innostus ei saanut lapsia syttymään leikkiin.

Iltaman osatavoitteen, vastavuoroisen kuuntelun, yhdistäminen liikuntaan oli erittäin haastavaa. Pelkkä sadutus ei sisällä liikkumista, joka on olennainen osa opinnäytetyötämme, joten paransimme alkuperäistä suunnitelmaa siten, että eriytimme tarinan kerronnan liikuntaleikistä.

Iltaman sadutusvaiheessa tarinan kirjasi ylös päiväkodin työntekijä, ja lopuksi työntekijä luki tarinan koko ryhmälle. Tarinaa kerrottaessa jokainen sai vuorollaan kertoa miten tarina jatkui, ja jokainen osallistuja joutui kuuntelemaan edellisen kertojan tuotoksen, jotta kykeni itse jatkamaan tarinaa loogisesti.

HavaitSIMME pienten lastenkin keskittyvän tarinan kuuntelemiseen ja kerrontaan yllättävän hyvin. Yksi lapsista oli erityisen innokas kertomaan tarinaa. Lapsi otti johtajan roolin kun kukaan muu lapsi ei uskaltanut puhumaan, joka mielestämme rohkaisi muitakin lapsia sadunkerrontatilanteessa. Uskomme, että aiheeseen orientoi samaan aiheeseen liittyvä jumppa, joka oli lähes kaikille lapsille hyvin mieluinen. Mielestämme yhteinen tarina iltaman lopuksi kokosi ryhmän hyvin yhteen ja antoi tilaa vastavuoroiselle kuuntelulle.

4.2.4 Yhteisöllisyys

Neljännän toteutuneen liikuntailtaman toiminnan arviointi

Neljännän liikuntailtaman osatavoitteena oli yhteisöllisyys, johon oli tarkoitus pyrkiä perinneleikkien avulla. Vanhempien mukaantulo päiväkodin toimintaan muuttaa kasvatusyhteistyötä kasvatuskumppanuuden suuntaan, jossa yhteisöllisyydellä on suuri merkitys. Yhteisöllisyyttä ei kuitenkaan synny ilman tietoista ja suunniteltua toimintaa, ja perheiden tutustumisella toisiinsa on suuri merkitys yhteisöllisyyden pohjan rakentamisessa. (Salminen 2005, 140–141.)

Vanhemmat olivat miettineet iltamaa varten lapsuudestaan tuttuja leikkejä, joita leikittiin koko ryhmän kanssa. Palaute iltamasta jäi lapsilta hyvin niukaksi, koska heidän mielenkiintonsa kohdistui ulkona muihin asioihin. Yhtä lasta lukuun ottamatta kaikki lapset pitivät perinneleikeistä, mutta Lordi hippa oli jälleen lapsille mieluisin leikki. Myös vanhemmat havaitsivat perinneleikkien olleen lapsille mieluisia.

”Nauroit ihan koko tervapadan ajan.”

”Ja tosi kovasti juoksit.”

Lasten innokkuus tervapata -leikkiä kohtaan syntyi jo vanhempien muistellessa omia lapsuuden leikkejään. Perinneleikkeihin kuuluu vahvasti yhteistoiminnallisuus ja sen myötä nouseva liikunnan hauskuus. Vanhemmille ne ovat tuttuja omasta lapsuudesta ja lapset opettelevat uusia leikkejä mielellään. Perinneleikit myös yhdistävät eri sukupolvia. (Arvonen 2004, 121–122.)

Aikuiset olivat innoissaan saadessaan palata lapsuuden leikkeihinsä omien lastensa kanssa ja samalla muistella omia lapsuusaikojaan.

”Nää oli kyllä kauhean mukavia nää vanhat leikit.”

Iltamassa perinneleikkien esiin nostamat muistot ja niiden myötä mieleen tulleet myönteiset tunteet toimivat yhdistävänä tekijänä ryhmän osallistujien välillä ja loivat yhteisöllisyyden tunnetta. Iltaman leikit olivat kaikille aikuisille tuttuja, joka loi me-henkeä ryhmän jäsenten välille. Hyypän (2005, 25) mukaan yhteisöllisyyttä yllä pitää me-henki, jota yhteisön yksilöt eivät välttämättä edes tiedosta. Me-hengen avulla yksilöt tuntevat kuuluvansa omiensa joukkoon ja mitä enemmän kyseistä me-henkeä yhteisössä on, sitä paremmin yksilöt voivat. (Hyypä 2005, 25.)

Opinnäytetyössämme nousi esille sosiaalipedagoginen näkökulma. Mäkisen ym. (2009, 110) mukaan sosiaalipedagogisessa työssä korostuvat toiminnallisuus, yhteisöllisyys ja elämyksellisyys ja siinä voidaan käyttää erilaisia työmuotoja. Sosiaalipedagogiikassa korostetaan yhteiskunnallisia ja yhteisöllisiä näkökohtia kasvatuksessa ja ihmisen kehityksessä, ja painopiste on ihmisen kiinnittämisessä yhteiskuntaan, sen toiminta järjestelmiin ja yhteisöihin.

Aikuiset huomasivat, kuinka vähän perinneleikkejä nykyaikana leikitään.

"Nää on just niitä mitä ite on ollu - - eikä aikoihin oo näitä kunnolla ollu."

"Eipä sitä aikuiset ala yksin pihalla olemaan näitä (perinneleikkejä)."

Iltaman tarkoituksena oli osaksi jakaa kulttuuriperinnettä sukupolvelta toiselle. Perinneleikkien merkitys koko perheelle on saattanut unohtua ja tästä syystä leikkejä ei leikitä samalla lailla kuin ennen. Tarkkosen & Kallialan (2000, 6) mukaan perinteiset pihaleikit ovat taantuneet mutta eivät kuitenkaan kokonaan hävinneet. Tarkkonen & Kalliala (2000, 1) kirjoittavat perinneleikkien merkityksen nousevan esiin siinä, että lapsi tuntee olevansa erityisen tärkeä kun aikuinen antaa aikaa hänelle ja he tekevät yhdessä mukavia juttuja. Lapsi tarvitsee sitä, että aikuinen arvostaa yhteistä leikkiä ja samalla lasta ja lapsuutta. Lapset tarvitsevat aikuisia leikin kuljettajiksi, innostajiksi ja osajiksi.

Perinneleikkien kautta esille nousi myös sosiaalipedagoginen näkökulma toiminnallemme. Mäki-sen ym. (2009, 110) mukaan sosiaalipedagogisessa työssä korostuvat toiminnallisuus, yhteisöllisyys ja elämyksellisyys ja siinä voidaan käyttää erilaisia työmuotoja. Sosiaalipedagogiikassa korostuvat yhteiskunnalliset ja yhteisölliset näkökulmat kasvatuksessa ja ihmisen kehityksessä ja painopiste on yksilön kiinnittymisessä yhteiskuntaan, sen toimintajärjestelmiin ja yhteisöihin.

Päiväkodin työntekijän mukaan olimme onnistuneet arvioimaan iltaman ajankäytön oikein ja valinneet sopivasti tekemistä. Mielestämme tämä kertoo siitä, että olimme oppineet aikaisemmista iltama kerroista suunnittelemaan ajankäyttöä paremmin. Olimme oppineet suunnittelu- ja ohjaustaitoja todellisessa asiakastyössä opinnäytetyöprosessimme aikana. Heleniuksen ym. (2008, 184) mukaan suunnittelu on jatkuva ja monitasoinen prosessi, jossa lapsituntemus ja kehityspsykologinen tieto ovat keskeisiä. Valittaessa eri-ikäisille sopivia sisältöjä ja menetelmiä, on pedagogisesta teoriasta apua. Suunnittelua tulisi ohjata opettajan oma pedagoginen näkemys sekä lasten ja vanhempien toivomukset.

Iltaman leikeistä polttopallo oli tuttu sekä lapsille että aikuisille. Kaikki lapset olisivat tahtoneet olla polttajia ja he olisivat jaksaneet pelata leikkiä kauemminkin. Aikuiset olivat yhtä innolla mukana leikissä, mutta ymmärsivät kuitenkin, että leikkiä leikitään lasten ehdoilla ja heidän fyysisen kyvyn mukaan. Aikuiset eivät siis leikkineet voittoa havitellen vaan antoivat onnistumisen ja voittamisen kokemuksia lapsille. Vanhemmat auttoivat pienimpiä lapsia osallistumaan leikkeihin olemalla heidän parinaan ja ohjaamalla heitä, silloin kun lapsi ei yksin olisi leikissä osannut tai ikänsä puolesta voinut olla.

Tervapata leikin alussa kävimme keskustelua vanhempien kanssa siitä, että tulisiko leikkiin ottaa mukaan ”keskiympyrä”, johon hävinnyt juoksija joutuu. Yhdessä päätimme jättää ”keskiympyrän” pois, koska sekä vanhemmat että me koimme sen tunnelmaa latistavana ja inhottavana asiana sekä leikin hauskuutta poisvievänä. Koimme, että kaikissa leikeissä tuli säilyttää liikkumisen hauskuus. Tervapata ja polttopallo olivat leikkejä, joissa oli pientä kilpailua mukana. Aution ym. (2005, 102) mukaan liikuntaan kuuluu kilpailu ja kisailu, jotka ovat muutakin kuin voittamista ja häviämistä. Kisatessaan lapsi saa kokeilla omien taitojensa rajoja laittamalla ne kaikki peliin. Kilpailu motivoi osallistumaan liikuntaan ja usein itse tekeminen on tärkeämpää kuin lopputulos.

Iltaman lopuksi olimme peili leikin, joka oli lapsen toiveena iltama aikana esiin tullut suunnitelmaan kuulumaton leikki. Se oli rauhallinen lopetus iltamalle vauhdikkaiden juoksuleikkien jälkeen.

Huomasimme iltaman aikana, että ihmiset alkoivat vapautua toistensa seurassa ja uskalsivat tuoda omaa persoonaansa esille. Tämä näkyi esimerkiksi huumorin mukaan tulosta vuorovaikutustilanteisiin osallistujien välillä. Mielestämme se kertoo juuri ryhmän yhteisöllisyyden ja yhteishengen kehittymisestä.

4.2.5 Lapsilähtöisyys toiminnassa

Viidennen toteutuneen liikuntailtaman toiminnan arviointi

Viidennen liikuntailtaman osatavoitteena oli lapsilähtöisyyden korostaminen toiminnassa. Lapsilähtöisen kasvatuksen mukaan toiminnan suunnittelu perustuu tietoon ja tuntemuksiin lapsen tai lapsiryhmän tarpeista ja kokemuksista. Lisäksi lasten aito kuunteleminen ja heidän mielipiteiden ottaminen huomioon on tärkeää. (Järvinen ym. 2009, 36-37.) Liikuntakasvatuksen didaktisten periaatteiden mukaan lapsilähtöisyyden lähtökohtana on lapsen taidot ja kiinnostuksen kohteet (Zimmer 2001, 122).

Kävimme päiväkodilla aiemmin tiedustelemassa lasten omia toiveita liikuntailtamien sisältöjen suhteen. Kysely suoritettiin haastatteleamalla lapsia ja kirjaamalla ylös heidän toiveitaan. Toiveita tuli hippaleikeistä, pallopeleistä sekä ylipäänsä juoksemisesta.

Viidennen liikuntailtaman palautteen mukaan lapset eivät kysyttäessä oikein tienneet, olivatko leikit heidän omien toiveidensa mukaisia. Lapset kuitenkin pitivät paljon tervapadasta.

*”Mää tykkäsin eniten tervapadasta, ja muuten oltiin me tänään ees polttopal-
loa?”*

Avaruushipan jälkeen ryhmän jäsenten välille syntyi keskustelua erään lapsen aloitteesta.

”Avaruushippa oli hauskaa mutta miksei siinä pystynyt ampumaan?”

”Mutta ku jotku avaruusolennot on ilkeitä, niin eikö niitä pitäis sitte muka tuhota?”

Avaruushippa oli lasten mielikuvitusta herättävä leikki, joka olisi osaltaan voinut luoda mahdollisuuksia leikin erilaisille muunnelmille lasten toiveet huomioiden. Lapsella noin kahden ja neljän ikävuoden välissä esiin tulevat illuusioleikit harjaannuttavat lapsen koko ajan tärkeämmäksi nousevaa henkistä toimintaa eli mielikuvitusta (Zimmer 2001, 72).

Iltama lopetettiin rentoutukseen, koska ajattelimme hippaleikkien olevan hyvin kiihdyttäviä ja energisiä leikkejä. Aution & Kasken (2005, 138) mukaan rentoutuminen liikuntatuokion jälkeen lapsilla vaikuttaa myönteisesti oppimiskykyyn, auttaa ymmärtämään omaa kehoa ja minuutta, parantaa keskittymiskykyä sekä antaa mahdollisuuden levätä ja kerätä voimia. Pieni rauhoittuminen vauhdikkaan toiminnan jälkeen toi hyvän päätöksen iltamalle. Lapset eivät kuitenkaan pitäneet kovin paljoa loppurentoutuksen laulusta, johon eräs aikuinen totesi, että samantapaisia lauluja kuunneltiin paljon kotonakin.

Iltaman osatavoite eli lapsilähtöisyys toiminnassa toteutui mielestämme hyvin leikkien kautta. Pallohippa, avaruushippa ja Lordi hippa olivat leikkejä, joissa tuli juoksemista ja hiki jokaiselle. Juokseminen olikin lasten toive iltamalle, joka näin pystyttiin hyvin toteuttamaan. Lordi hippa oli edelliskerroilta tuttu leikki, joka toi uusien leikkien rinnalla tuttuuden tunteen. Zimmerin (2001, 122) mukaan lapsilähtöisyys liikuntakasvatuksessa tarkoittaa myös sitä, että lapset kaipaavat ja tarvitsevat tuttuutta ja säännöllisyyttä, joka tuo heille turvallisuuden ja järjestyksen tunteen. Lapset toivoivat vielä iltaman loppuun tervapata leikin, jota olimme olleet edellisellä kerralla. Iltaman lopulle jäikin aikaa ja pystyimme toteuttamaan lasten toiveen.

Iltama oli alun perin tarkoitettu sisällä, mutta jouduimme tekemään viime hetken muutoksia ja iltama pidettiin ulkona. Vaihdoin leikkejä, jotta ne soveltuisivat ulkona pidettäviksikin.

4.2.6 Kevätjuhla

Kuudennen toteutuneen liikuntailtaman toiminnan arviointi

Viimeisessä liikuntailtamassa yhdistyi Päiväkoti Eväsrepun liikunnallinen kevätjuhla sekä liikuntailtamiemme päätöskerta. Iltama toteutettiin koko perheen valokuvasuunnistuksena päiväkodin lähiympäristössä. Iltaman tavoitteena oli koota yhteen edelliskertojen teemoja, joiden kautta kasvatuskumppanuuden vahvistaminen tapahtui.

Erään vanhemman palautteen mukaan toiminnallinen kevätjuhla oli hyvällä tavalla erilainen kevätjuhla ja hän kertoi lapsensa juosseen innoissaan rastilta toiselle valokuvasuunnistuksessa ja myös vanhempien sisarusten olleen innolla mukana.

”Tää on kyllä tosi kiva tälleen ku pystyy luonnossa olleen.”

”Tuo oli kyllä tosi kiva tuo valokuvasuunnistus.”

Suunnistusleikeissä lapsi oppii hahmottamaan lähiympäristöään ja huomioimaan sen yksityiskoh-
tia. Leikit tuovat myös lapselle sopivaa jännitystä sekä etsimisen ja löytämisen riemua. Suunnis-
tusleikit itsessään ovat lasta innostavia vaikka kilpailusta ei olekaan kyse. (Karvonen ym. 2003,
243.) Kevätjuhlassa edellä mainittu jännitys ja innostus korostuivat entisestään koko perheen ol-
lessa mukana suunnistuksessa ja lasten saadessa toimia ”oppaina” päiväkodin lähiympäristössä.

Liikunnallinen kevätjuhla koettiin positiivisena asia ja liikunnan olleen hyvä toteutusmuoto juhalle.

”Erytisesti tämä rasti juttuki oli kauhian silleen kiva että oli semmosia kysymyksiä.”

”Tää oli aivan mahtava.”

”Toimii tosi hyvin.”

Saamamme palaute kertoo siitä, että olimme onnistuneet suunnittelemaan ja toteuttamaan kevät-
juhlan toiminnan koko perheelle sopivaksi ja mielekkääksi. Liikunnallinen juhla oli erilainen verrat-
tuna ”perinteiseen” kevätjuhlaan ohjelmanumeroineen. Juhla, jonka tapahtumaympäristö oli luon-
non keskellä, loi omalta osaltaan siihen erilaisen tunnelman. Hiltusen mukaan jokainen rakentaa
kokemuksien ja pohdintojen kautta itse oman suhteensa luontoon. Luontokokemukset, jotka ovat
myönteisiä ja kysymyksiä herättäviä, ovat alkusysäys oppimiselle. Yhdessä on hyvä ihmetellä ja

tutkia luontoa. (2004, 159.) Havaintojemme mukaan lapset nauttivat luonnon keskellä olemisesta erityisesti kevätjuhlan lopulla. Heillä riitti tutkittavaa ja ihmeteltävää makkaranpaisto kodan ympäristössä ja lasten aika kuluikin hyvin ilman mitään ylimääräisiä virikkeitä. Tutkiminen onkin yksi lapselle ominainen tapa toimia ja ajatella (Stakes 2006, 20).

4.3 Arviointia liittyen kasvatuskumppanuus tavoitteen toteutumiseen

Viimeisessä iltamassa kysimme päätavoitteen eli kasvatuskumppanuuden vahvistumisen toteutumista vanhemmilta ja päiväkodin työntekijöiltä. Erään vanhemman mukaan kasvatuskumppanuuden vahvistamiselle ei ollut tarvetta koska se on ollut aina mutkatonta, mutta iltamat ovat auttaneet kumppanuuden yllä pysymisessä.

”Ei täällä mun mielestä oo koskaan mitään semmosta ongelmaa ollukkaan etteikö yhteistyö toimisi ettäkö siihen tarvis lissää vahvistusta.”

Yksi vanhemmista ei kertonut kasvatuskumppanuuden erityisesti vahvistuneen iltamien myötä, koska päiväkotia oli tuttu jo vanhempien sisarusten päiväkodissa olo ajalta, mutta hän totesi, että työntekijöiden kanssa tulee juteltua enemmän liittyen liikuntailtamiin. Vanhempi totesi myös tervehtivänsä päiväkodilla iltamaan osallistuneita muita vanhempia hieman lämpimämmin kuin aiemmin.

”Ehkä silleen vähä niinkö tavallaan lämpimämmin tullee tervehtittyä tuossa ku lapset vie ja näkkee muita vanhempia.”

Toiselta vanhemmalta saadun palautteen mukaan kasvatuskumppanuus oli vahvistunut liikuntailtamien myötä ja hän kertoi, että oli tullut tutustuttua päiväkodin henkilökuntaan paremmin.

”Se on kyllä itse asiassa aika hyvin (kasvatuskumppanuus vahvistunut).”

”Hyvin on tullut tutustuttua sitte henkilökuntaanki.”

Vanhemmilta saadun palautteen mukaan liikuntailtamien myötä kasvatuskumppanuus oli lisääntynyt erityisesti perheiden vanhempien välillä. Toisaalta yhteistyön koettiin lisääntyneen vanhemman ja päiväkodin työntekijöiden välillä ja iltamien olleen hyödyllisiä sellaisen vanhemman osalta, joka ei ollut päivittäin yhteydessä päiväkotiin esimerkiksi lasten kuljetuksien kautta.

"Ehkä just tuo vanhempien ja vanhempien välinen kaikkein parhaiten niinku toteutunut."

"Kyllä se niinkö mun kohalla on ollu iso asia että määki sitte niinkö käyn täällä."

Päiväkodin henkilökunnan antaman palautteen mukaan iltamien aikana vanhempien välinen yhteistyö ja oleminen oli välitöntä ja teki vanhempia tutummaksi toisilleen.

"Vanhempien yhdessäolo niin sehän on ollut tosi semmosta välitöntä ja niinku jotenki tuntunu - - että se on tehny vanhempia tutummaksi."

Vanhemmat ovat käyneet keskenään syvempiäkin keskusteluja päiväkodilla tavatessaan kuin pelkästään pakolliset tervehdykset.

"Ehkä siinä on niinku virinny yhteisiä keskustelun aiheita - - ai säki oot kiinnostunu siitä."

Erityisesti uusille perheille liikuntailtamien tapaiset iltamat koettiin tärkeiksi ja kasvatuskumppanuutta tukeviksi.

"Varsinki uusille perheille tämmöset on hirveen tärkeitä."

Päiväkodin henkilökunnasta oli myös mukava nähdä liikuntailtamien aikana vanhempien ja lasten välistä toimintaa ja syvempää kanssakäymistä kuin mitä lapsen päiväkodille vienti- ja hakutilanteissa näkee.

"Mielenkiintosta seurata just tätä vanhempien ja lasten niinku välistä että miten niillä kulkee nää kemiat näissä jutuissa."

Henkilökunta oli myös tehnyt havaintoja siitä, että lapsista on mukava nähdä työntekijöiden ja omien vanhempien välistä kanssakäymistä liikunnan merkeissä.

"Varmaan en tiä mitä lapset sitte aattelee, niistä on varmaan aika hauskaa sitte etkö on päiväkodin tätit ja heiän vanhemmat kaikki yhdessä tekkee jottai."

Henkilökunta koki myös opinnäytetyön päätavoitteen eli kasvatuskumppanuuden vahvistumisen toteutuneen, koska vanhemmat olivat kokeneet saaneensa iltamista hyötyä kyseiseen asiaan.

”Kyllä mun mielestä sillo on niinku tavote toteutunu.”

Päiväkodin henkilökunnan palautteen mukaan he olisivat toivoneet liikuntailtamiin lisää osallistujia eri perheistä, jolloin eri perheiden ja työntekijöiden välistä kanssa käymistä olisi voinut olla enemmän.

”Jos olis ollu vähä useampi perhe nii olis ollu vähä enämpi sitä kanssakäymistä.”

Päiväkodin työntekijät totesivat, että voisivat ottaa liikuntailtamien tyyppisen toimintamallin esimerkiksi tehtäväksi kauden alussa, mutta huomauttivat myös, että tällaisen projektin suunnittelu ja toteuttaminen vie paljon aikaa ja resursseja. He kokivat, että iltamiin osallistuminen ilman vetäjän vastuuta ei tuntunut väsyttävältä pitkän työpäivän jälkeen vaan se koettiin jopa rentouttavana ilmiönä.

”Niin toki sillo kauen alussa.”

”Ihan rehellisesti sanottuna ei joka viikko tai siis aattelen koko toimintakautta.”

”Tietenki jos sais - - että ainahan tulis opiskelijoita jotka tekis niinku te teitte.”

Palautteiden perusteella voimme todeta, että liikuntailtamien myötä kasvatuskumppanuus kodin ja päiväkodin välillä oli vahvistunut eniten uusien perheiden kohdalla. Uudet perheet pääsivät iltamien myötä tutustumaan päiväkodin henkilökuntaan sekä muihin perheisiin luontevasti. Pidempään asiakkaina olleilla perheillä vahvistui enemmän vanhempien välinen keskinäinen yhteistyö ja kasvatuskumppanuus. Liikuntailtamien tapaisista tapahtumista olisikin eniten hyötyä päiväkodin toimintakauden alussa, jolloin uudet perheet aloittavat ja tutustuminen tapahtuu.

5 OPINNÄYTETYÖN EETTISYYS

Opinnäytetyössämme otimme huomioon sosiaalialan eettisen osaamisen, joka sisältää sosiaalialan arvot ja ammattieettiset periaatteet. Sosiaalialan ammatillisen työn keskeinen periaate on asiakaslähtöisyys. (Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia 2005, 11) Asiakaslähtöisyys näkyy opinnäytetyössämme esimerkiksi vanhempien ja lasten mielipiteiden kuuntelemisessa liikuntailtamien toteuttamisen suhteen. Opinnäytetyömme aikana kunnioitimme asiakassuhteen luottamuksellisuutta sekä tiedostimme kulttuurien moninaisuuden ja kunnioitimme sitä.

Huomioimme eettisyyden opinnäytetyössämme myös tiedostamalla varhaiskasvatusta säätelevät lait, määräykset ja sopimukset. Eettisyys näkyi myös vaitiolovelvollisuutena päiväkodin ja päiväkodin perheiden asioita koskien. Lapsen osallisuuden, kuuntelemisen ja näkemysten huomiointi heitä koskevissa asioissa on jokaisen aikuisen tehtävä (Järvinen ym. 2009, 93). Tämä oli myös meidän tehtävämme omalta osaltamme opinnäytetyön tekijöinä.

Asiallinen ja neutraali toiminta on sosiaalialan ammattilaisen toiminnan tavoite. Eettisesti ja moraalisesti kestävä toiminnan perusta on asiakkaan ihmisarvon ja yksilöllisyyden kunnioittaminen. (Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia 2005, 6.) Kohtelimme kaikkia liikunta-iltamiin osallistuvia henkilöitä tasapuolisesti ja tasa-arvoisesti. Olimme osallistujien kanssa vuorovaikutuksessa ollessamme positiivisella ja kannustavalla mielellä. Käyttäytymisemme oli ammatillista, kuten tulevilta sosionomeilta tulee odottaakin.

6 POHDINTA

Opinnäytetyömme myötä saimme vahvistusta omalle oppimisellemme ja kehitymiselle sosiaalialan ammattilaisina. Kehityimme taidoissa, joita tulemme tulevassa työssämme tarvitsemaan erityisesti toimiessamme lastentarhanopettajina. Liikuntailtamissa ohjasimme ryhmää sekä erikäisiä lapsia ja aikuisia ja näin saimme vahvistusta ohjaustaitoihimme. Huomasimme kehityksemme alun jännittyneisyyden jälkeen ja ohjaukseen tuli rentoutta ja varmuutta.

Tulevina sosiaalialan ammattilaisina vuorovaikutustaitojen hallitseminen on erityisen tärkeää. Liikuntailtamissamme omat vuorovaikutustaitomme olivat tärkeässä asemassa ollessamme innostamassa ja ohjaamassa iltamissa. Saimme vahvistusta taidoillemme ollessamme vuorovaikutuksessa vanhempien, lasten sekä päiväkodin työntekijöiden kanssa.

Opinnäytetyömme vahvisti ja antoi kokemusta meille tulevina lastentarhanopettajina pedagogisesta toiminnasta varhaiskasvatuksen kehittämisessä. Jouduimme ottamaan opinnäytetyötä toteuttaessamme erilaisia pedagogisen prosessin tekijäryhmiä huomioon. Näitä tekijäryhmiä ovat lapset toiminnan keskiössä, lapsiryhmä, toiminnan sisällöt sekä päämuodot, organisointiin liittyvät tekijät ja kasvattajat itse. (Helenius ym. 2008, 53–55.) Opimme myös suunnittelemaan ja toteuttamaan tavoitteellista ja monipuolista liikuntakasvatusta. Tavoitteellisuus näkyi esimerkiksi siinä, kun me pienten osatavoitteiden kautta pyrimme kohti päätavoitettamme.

Opinnäytetyömme vahvisti taitojamme lapsilähtöisen kasvatustajatteluun käyttäjinä, joka kuuluu tulevaan työhömmemme. Lapsilähtöinen ajattelu sisältää lasten kuuntelemista ja lasten mielipiteiden huomioon ottamista, kasvattajien johdonmukaisuutta ja herkkyyttä kohdata erilaisia lapsia ja heidän yksilöllisiä tarpeitaan (Järvinen, Laine & Hellman-Suominen 2009, 34,36). Lapsilähtöisyyden huomioiminen toiminnan suunnittelussa ja toteuttamisessa oli työssämme läsnä koko ajan. Huomasimme, että lasten äänten kuunteleminen ja heidän ideoiden huomioon ottaminen ja toteuttaminen toivat innostuksen ja mielekkyyden koko toimintaa kohtaan. Mikäli olisimme toteuttaneet iltamat aikuislähtöisesti huomioimatta lapsilähtöisyyttä, olisi tunnelma ja tekemisen intensiivisyys ollut todennäköisesti laimeampi.

Opinnäytetyömme lisäsi kokemustamme kasvatuskumppanuuden toteuttamisesta päiväkodissa. Tulevina lastentarhanopettajina mielestämme kasvatuskumppanuuden tärkeyden ymmärtäminen

on erittäin tärkeää, koska se tukee lasta ja hänen kasvua ja kehitystään. Lapsen parhaaksi on tärkeää, että vanhempien ja kasvatustalon ammattilaisen välillä vallitsee luottamuksellinen suhde. Opimme, että kasvatustalouden syventämiseen on olemassa muitakin keinoja kuin perinteiset kasvatustaloustalut. Yhdessä tekeminen ja toimiminen ovat luonnollisia yhteistyön- ja tutustumismuotoja sosiaalipedagogisen ja sosiokulttuurisen ajattelun mukaan. Varhaiskasvatustalouden perusteet tuo esille vanhempien välisen keskinäisen yhteistyön merkityksen ja se onkin yksi tavoite kasvatustaloudessa (Stakes 2005,31). Opinnäytetyömme vahvisti osallistamamme myös vanhempien välisen vuorovaikutuksen tukijoina.

Opinnäytetyömme kehitti myös yhteisöllistä osaamista, joka tarkoittaa sitä, että ymmärrämme päiväkotiyhteisön toimintaperiaatteet ja kulttuurin sekä osaamme tukea yhteisöllisyyttä ja osallisuutta päiväkodissa. Yhteisöllinen osaaminen liittyy läheisesti sosiokulttuurisen innostamisen ja sosiaalipedagogisen toiminnan näkökulmiin, jotka nousivat opinnäytetyössämme esille, ja joiden toteuttamista saimme harjoitella tulevina sosiaalialan ammattilaisina käytännön asiakastyössä. Onnistuimme innostamaan perheitä mukaan osallistumaan yhteiseen tekemiseen liikunnan kautta. Liikunta voikin olla osana sosiokulttuurista innostamista. Kurjen (2000,140) mukaan urheilu on oleellinen osa ihmisten vapaa-aikaa ja myös urheilulla voi olla kasvattava merkitys. Sosiokulttuurisen innostamisen näkökulmasta urheilullisen toiminnan järjestäminen auttaa kohentamaan terveyttä ja psyykkistä tasapainoa, parantaa työ- ja ajattelukykyä sekä kasvattaa luonnetta iloiseksi ja kommunikatiiviseksi. Urheilun pitäisi auttaa myös persoonan rakenneosan, tahdon, kasvattamisessa.

Kurjen (2000, 19) mukaan sosiokulttuurinen innostaminen suuntautuu muun muassa sosiaalisen kommunikaation edistämiseen ja ihmisten välisen vuorovaikutuksen lisääntymiseen. Kurki viittaa Ander-Eggiin, jonka mukaan sosiokulttuurisen innostamisen tärkeimpiä toimintamuotoja ovat kasvatukselliset, kulttuuriset ja taiteellisen ilmaisun aktiviteetit ja myös sosiaalinen ja vapaa-ajan virkistysellinen toiminta. Liikuntailtamienne myötä oma ammatillinen kehityksemme on rakentunut sosiokulttuurisessa toiminnassa, jossa vuorovaikutus ja ihmisten välinen kommunikaatio on keskeisessä asemassa.

LÄHTEET

Alho-Kivi, H. & Keskinen, S. 2002. Kodissa vaan ei kotona. Perhepäivähoito varhaiskasvatuksen oppimisympäristönä. Helsinki: Tammi.

Arvonen, S. (toim) 2004. Porukalla. Perheliikuntaohjaajan käsikirja. Helsinki: Edita Prima Oy.

Autio, T. & Kaski S. 2005. Ohjaamisen taito. Liikunta tukemassa lapsen ja nuoren kasvua. Helsinki: Edita Prima Oy.

Haapamäki, J. Kaipio, K. Keskinen, S. Uusitalo, I. & Kuoksa, M. 2000. Yhteisö kasvattaa. Päivähoito oppimis- ja kasvatusyhteisönä. Kustannusosakeyhtiö. Helsinki: Tammi.

Heikka, J. Hujala, E. & Turja, L. 2009. Arvioinnista opiksi. Havainnointi, arviointi ja suunnittelu varhaispedagogiikassa. Helsinki: Multiprint Oy.

Helenius, A. & Korhonen, R. 2008. Pedagogiikan palikat. Johdatus varhaiskasvatukseen ja -kehitykseen. Helsinki: WSOY Oppimateriaalit Oy.

Hiltunen, J. 2004. Perheet pihalle. Teoksessa Arvonen S. (toim) Porukalla. Perheliikuntaohjaajan käsikirja. Helsinki: Edita Prima Oy. 149-167.

Hytönen, J. 2008. Lapsikeskeisen kasvatuksen ydinkysymyksiä. Helsinki: WSOY Oppimateriaalit Oy.

Hyyppä, M. 2005. Me-hengen mahti. Keuruu: PS-kustannus.

Järvinen, M. Laine, A. & Hellman-Suominen, K. 2009. Varhaiskasvatusta ammattitaidolla. Helsinki: Kirjapaja.

Karling, M. Ojanen, T. Sivén, T. Vihunen, R. & Vilén, M. 2008. Lapsen aika. Helsinki: WSOY Oppimateriaalit Oy.

Karvonen, P. Siren-Tiusanen, H. & Vuorinen, R. 2003. Varhaisvuosien liikunta. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Kaskela, M. & Kekkonen, M. 2006. Kasvatuskumppanuus kannattelee lasta. Opas varhaiskasvatuksen kehittämiseen. Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus. Oppaita 63. Vaajakoski: Gummerus Kirjapaino.

Kinos, J. 2001. Lapsilähtöinen varhaiskasvatus. Teoksessa Hujala, E. (toim.) Puheenvuoroja lapsista ja varhaiskasvatuksesta. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy, 1-57.

Koistinen, A. 2005. Meidän Jykä – koko kaupungin hanke. Teoksessa Salminen, P. (toim.) Yhdessä kasvattamaan. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy. 139-145.

Kupila, P. 2004. Arviointia varhaiskasvatuksessa. Teoksessa Kupila, P. (toim.) Arvioidaan yhdessä. Näkökulmia arviointiin varhaiskasvatuksessa. Helsinki: Tammi, 4-5.

Kurki, L. 2000. Sosiokulttuurinen innostaminen. Tampere: Tammer-Paino Oy.

Leskinen, E. 2009. Ryhmä toimimaan! Vinkkejä tutustumiseen, oppimiseen ja yhteistyöhön. Juva: WS Bookwell Oy.

Lintunen, T. & Rovio, E. 2009. Teoksessa Salmi, O. (toim.) Ryhmäilmiöt liikunnassa. Tampere: Esa Print Oy.

Mäkinen, P. Raatikainen, E. Rahikka, A. & Saarnio, T. 2009. Ammattina sosionomi. Helsinki: WSOYpro Oy.

Numminen, P. 2005. Avaa ovi lapsen maailmaan. Tampere: Pilot-kustannus Oy.

Pelin R. 2008. Projektihallinnan käsikirja. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Puhakainen, J. 2001. Lapsen aika. Puheenvuoro lasten liikunnasta ja urheilusta. Helsinki: Otavan Kirjapaino Oy.

- Pulli, E. 2001. Opi liikkuen, liiku leikkien. Liikuntaa esiopetukseen. Helsinki: Tammi.
- Rauhala, L. 2005. Ihmiskäsitys ihmistyössä. Helsinki: Yliopistopaino
- Rissanen, T. 2002. Projektilla tulokseen. Projektin suunnittelu, toteutus, motivointi ja seuranta. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Sinkkonen, J. 2003. Pesästä lentoon. Kirja lapsen kehityksestä kasvattajalle. Vantaa: Dark Oy.
- Tarkkonen, T. & Kalliala, M. 2000. Leikki kaikkialla. Cultura. Helsinki: Cosmoprint.
- Turja, L. 2004. Lapset laadun määrittäjinä ja arvioijina. Teoksessa Kupila, P. (toim) Arvioidaan yhdessä. Näkökulmia arviointiin varhaiskasvatuksessa. Helsinki: Tammi, 9-30.
- Tynjälä, P. 1999. Oppiminen tiedon rakentamisena. Konstruktivistisen oppimiskäsityksen perusteita. Tampere: Tammer-Paino Oy.
- Vilén, M. Vihunen, R. Vartianen, J. Sivén, T. Neuvonen, S. & Kurvinen, A. 2006. Lapsuus. Erityinen elämänvaihe. WSOY. Helsinki: Oppimateriaalit Oy.
- Vilka, H. & Airaksinen, T. 2004. Toiminnallisen opinnäytteen ohjaajan käsikirja. Tampere: Tammer-Paino Oy.
- Zimmer, R. 2001. Liikuntakasvatuksen käsikirja. Didaktis-metodisia perusteita ja käytännön ideoita. Hämeenlinna: Karisto Oy.
- Kinos, J. 2002. Kohti lapsilähtöisen varhaiskasvatuksen teoriaa. Kasvatus 33 (2), 119-132.
- Stigman, S. 2006. Lasten liikunta ja terveys. Lasten liikunta ja paino. UKK-instituutti. Terveyslääkärin tutkimuslaitos. Lasten liikunta. Hakupäivä 21.9.2010
<http://www.ukkinstituutti.fi/filebank/193-lastenliikunta.pdf>
- Päiväkoti Eväsreppu. Varhaiskasvatussuunnitelma.

Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus STAKES. 2006:56. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Vaajakoski: Gummerus Kirjapaino Oy.

Sosiaali- ja terveysministeriön oppaita 2005:17. Varhaiskasvatuksen liikunnan suositukset. Helsinki: Yliopistopaino Oy.

Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia ry. Ammattieettinen lautakunta. 2005. Arki, arvot, elämä, etiikka. Sosiaalialan ammatilaisen eettiset ohjeet. Helsinki: Painotalo Auranen Oy.

Mannerheimin Lastensuojeluliitto. Tutustumis-, vuorovaikutus- ja nimileikit. Hakupäivä 1.3.2010.
http://vanhemmat.mll.fi/leikkipaikka/tutustus_ja_vuorovaikutusleikit.php

Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus. STAKES. Oppaita 56. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. 2005. Hakupäivä 2.1.2009.
<http://varttua.stakes.fi/NR/rdonlyres/DD04983E-D154-4FE4-90A1-E2690175BE26/0/vasu.pdf>

Sosiaaliportti. 2010. Sosionomi amk-tutkinto. 31.8.2010. Hakupäivä 7.11.2010.

<http://www.sosiaaliportti.fi/fi->

[FI/sosiaalialanamkverkosto/sosiaaliala ammattikorkeakouluissa/sosionomi amk tutkinto/](http://www.sosiaaliportti.fi/fi-fi/sosiaalialanamkverkosto/sosiaaliala_ammattikorkeakouluissa/sosionomi_amk_tutkinto/)

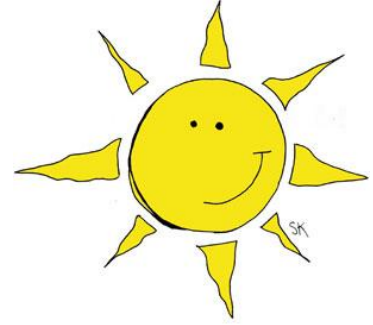
LIITTEET

Liite 1: Kirje vanhemmille

Liite 2: Taulukko liikuntaitamista

Liite 3: Liikuntaitamien leikit

Hyvät vanhemmat

Olemme kaksi kolmannen vuoden sosionomiopiskelijaa Oulun seudun ammattikorkeakoulusta ja teemme toiminnallisen opinnäytetyön yhteistyössä Päiväkoti Eväsrepun kanssa. Aloitamme Päiväkoti Eväsrepussa koko perheen ja päiväkodin työntekijöiden yhteiset liikuntailtamat, joihin ovat tervetulleita koko perhe, myös sisarukset, jotka eivät tällä hetkellä ole päiväkodissa.

Iltamien tavoitteena on kasvatuskumppanuuden vahvistaminen päiväkodin henkilökunnan sekä perheiden välillä liikunnan keinoin. Liikuntailtamat ovat päiväkodilla kerran viikossa alkaen viikolla 14. Iltamat ovat aina torstaisin heti päiväkodin sulkeuduttua alkaen klo 16.30 ja kestävät noin tunnin. Iltamat alkavat joka kerta yhteisellä välipalalla jonka nälkäisimmät voivat aloittaa jo klo 16.15. Iltamia järjestetään kuusi kertaa.

Iltamien tavoitteena on mukava yhdessä olo. Iltamien sisältö rakentuu lasten kertomista toiveista ja vanhempainillassa 16.3. kuulluista ehdotuksistanne. Iltamista on ohessa ohjelmarunko. Keräämme palautetta jokaisen tapaamiskerran jälkeen yhteisellä keskustelulla, jonka nauhoitamme. Palautteenne iltamista on arvokasta toiminnan kehittämiseksi. Keskustelujen sisältöä käytämme vain opinnäytetyössämme yhteisen toiminnan kehittämiseksi.

Tarkistattehan perheenne tapaturmavakuutusten voimassaolon, sillä päiväkodin vakuutus ei kata iltaisin järjestetyn toiminnan aikana sattuneita tapaturmia.

Mikäli teillä on jotain kysyttävää aiheeseen liittyen, vastaamme mielellämme kysymyksiinne.

Keväisin terveisin opiskelijat

Anne Siirtola

Marja Nieminen

KASVATUKUMPPANUUS

	Tavoite	Toiminta	Perustelut	Arviointi
1. Liikuntailtama 8.4.2010 liikuntasalissa	Ryhmäytyminen ja toisiin tutustuminen	<ul style="list-style-type: none"> - Toisten esittely - Yhteinen nimittäjä -leikki - Pitkän pitkä loikka -leikki 	Leikkien sisältämä vuorovai- kutus, yhdessä tekeminen ja ryhmissä toimiminen edistä- vät ensimmäisen kerran ta- voitetta	Vapaa palaute "Mikki Hiiri nauhurille"
2. Liikuntailtama 15.4.2010 liikuntasalissa	Luottamuksen raken- taminen ja vahvista- minen	<ul style="list-style-type: none"> - Luottamus leikki tempu- rata 	Leikissä ryhmäläisten tulee luottaa tempuradan johtaja- na kulkevaan henkilöön sa- moin kuin johtaja luottaa ryhmäläisten kykyyn toimia hänen ohjeidensa mukaan.	Vapaa palaute "Mikki Hiiri nauhurille"
3. Liikuntailtama 22.4.2010 liikuntasalissa	Vastavuoroinen kuuntelu	<ul style="list-style-type: none"> - Liikuntaleikki liittyen sadu- tukseen eli yhteiseen tari- nan kerrontaan 	Sadutuksen kautta osallistujat kuuntelevat toisiaan ja luovat kuulemansa perusteella uutta tarinaa joka lopulta yhdistyy liikkeeseen.	Vapaa palaute "Mikki Hiiri nauhurille"
4. Liikuntailtama 29.4.2010 ulkona	Yhteisöllisyys	<ul style="list-style-type: none"> - Vanhempien leikit lapsuu- desta esim. kymmenen tikkua laudalla, kirkon rotta 	Perinneleikkien esiin nosta- mat muistot ja niiden myötä mieleen tulevat myönteiset tunteet toimivat yhdistävänä tekijänä ryhmän osallistujien väillä ja luovat yhteisöllisyy- den tunnetta. Tarkoituksena on kulttuuriperinteen siirtämi- nen sukupolvilta toisille.	Vapaa palaute "Mikki Hiiri nauhurille"
5. Liikuntailtama 6.5.2010 liikuntasalissa	Lapsen toiveiden mukaan toimiminen	<ul style="list-style-type: none"> - Lasten toiveet 	Lapsen osuus aktiivisena te- kijänä ja tasa-arvoisena toimi- jana on osa lapsilähtöisyyttä, joka kuuluu osaksi kasvatus- kumppanuutta.	Vapaa palaute "Mikki Hiiri nauhurille"
6. Liikuntailtama 20.5.2010 ulkona	Yhteen koonti	<ul style="list-style-type: none"> - Toiminnallinen kevätjuhla, Seikkailurata 	Lasten ja vanhempien esiin nousseet toiveet aikaisemmil- ta iltamilta otetaan huomioon kasvatuskumppanuutta tu- kemaan.	Vapaa palaute yhteisen taide- työn muodossa

Ensimmäisen iltaman leikit

Tutustumisleikki

Esittely tapahtuu niin, että lapsi esittelee vanhempansa ja vanhempi esittelee lapsensa nimeltä, kertoen samalla jotakin esiteltävästä. Päiväkodin työntekijän esittelee yksi iltamaan osallistuvista lapsista.

Lordi hippa

Lordi hipassa yksi valitaan hipaksi, joka yrittää saada muita kiinni. Hipan tehtävänä on näyttää kiinni saadulle henkilölle jokin kammottava ilme ja kehon asento, johon kiinni jääneen tulee jäädä. Kiinni jääneen pystyy pelastamaan joku hipassa mukana olija asettumalla kiinni jääneen eteen samaan asentoon ja tekemällä saman ilmeen kuin kiinni jääneellä.

Pitkän pitkä loikka

Leikin tarkoituksena on saada leikkijät yhteistyössä hyppäämään mahdollisimman pitkälle. Ensimmäinen hyppääjä loikkaa lähtöviivalta niin pitkälle kuin mahdollista. Seuraava hyppääjä loikkaa siitä kohdasta, johon edellinen hyppääjä putosi. Leikkijät yrittävät parantaa kokonaistulostaan onnistuneilla osahypyillä.

Yhteinen nimittäjä

Leikissä istutaan piirissä lattialla selkä piiriin päin. Piirissä olija kertoo yksi kerrallaan itsestään jonkin asian. Tuntomerkin kuullessaan kaikki, jotka tunnistavat ominaisuuden itselleen sopivaksi, käännähtävät hetkeksi piirin keskustaan päin. Sitten he kääntyvät takaisin selät piirin keskustaan päin ja tämän jälkeen järjestyksessä seuraava sanoo uuden ominaisuuden itsestään esimerkiksi harrastuksen, silmien värin tai lempi ruuan.

Kuka pelkää Lordia

Leikissä kaikki leikkijät yhtä lukuun ottamatta asettuvat aluksi salin toiseen päähän, ja yksi pelaajista jää lordiksi salin vastakkaiseen päähän. Kun hän huutaa "Kuka pelkää lordia?" tulee muiden osanottajien pyrkiä siirtymään salin toisesta päästä toiseen siten, että lordi ei heitä kykene koskettamaan. Ne leikkijät, joita lordi onnistuu koskettamaan, siirtyvät alkuperäisen lordin avuksi ot-

tamaan jäljelle jääneitä leikkijöitä kiinni seuraavasta vuorosta lähtien. Kiinniottajien huudettua "kuka pelkää lordia!" lähtevät vielä mukana olevat leikkijät jälleen juoksemaan. Tämä toistetaan niin monta kertaa, kun viimeinenkin leikkijä on jäänyt kiinni.

Toisen iltaman leikit

Luottamusrata

Luottamusrata on temppurata, jossa on useita eri tehtävä pisteitä. Liikuntavälineinä pisteillä ovat pallot ja kori, renkaat, keilat ja pallot, maali ja pallot, käsi- & jalkakuvat maassa sekä penkki ja hernepusit. Radan ideana on, että kaksi perhettä on aina samassa ryhmässä ja kulkevat rataa läpi, perheiden näyttäessä vuorotellen mallia kuinka eri pisteillä tulisi toimia. Päiväkodin työntekijä edustaa yhtä perhettä.

Kolmannen iltaman leikit

Merirosvojumppa

Merirosvojumpan tarkoituksena on, että perheet kuuntelevat nauhalta tulevaa tarinaa ja siihen liittyviä liikkumisohteita sekä musiikkia ja toimivat niiden mukaan. Jumppa kesti noin 30 minuuttia.

Sadutus

Kapteeni Koukku

"Olipa kerran köyhä merirosvo, jonka nimi oli Kapteeni Koukku, jonka papukaija oli olkapäällä. Merirosvolla oli laiva ja Kapteeni Koukku oli laivassa. Kädessä oli koukku. Siellä laivassa söivät kaikki merirosvot. Papukaija lensi puuhun, siellä se lentelee. Merirosvon laivaan tuli reikä. Merirosvot menivät pelastusveneisiin. Siellä oli suoja, että jos sataa niin sinne voi mennä. Merirosvot oli mennyt puuhun kiipeämään. Merirosvot menivät Punaparran laivaan, joka oli ehjä. Sitten ne menivät Punaparran kanssa uimalla saarelle."

Neljännän iltaman leikit

Polttopallo

Polttopallo on hauska ja vauhdikas pihaleikki, johon tarvitaan jokin pallo. Alkuvalmisteluina kentälle piirretään ympyrä, jonka sisälle pelaajat asettuvat. Yksi pelaajista on polttaja, jolle annetaan

pallo. Polttaja yrittää heittää ympyrän ulkopuolelta pallolla ympyrän sisäpuolella olevia pelaajia ja he yrittävät väistää palloa. Jos pallo osuu pelaajaan vyötäröstä alaspäin, hän "palaa" ja joutuu poistumaan ringistä. Samalla myös hänestä tulee polttaja. Se voittaa pelin, joka saadaan viimeiseksi poltettua. Voittaja on seuraavassa pelissä polttajana.

Tervapata

Tervapadassa maahan piirretyn ympyrän kehälle piirretään jokaiselle leikkijälle oma puoliympyrän muotoinen paikka. Yhdestä leikkijästä tulee kiertäjä ja muut asettuvat ympyrän kehälle omiin paikkoihinsa.

Kiertäjä

kulkee leikkijöiden takaa kepin kanssa ja pudottaa sen mahdollisimman huomaamattomasti jonkun leikkijän kohdalle tämän taakse. Kepin taakseen saanut leikkijä nappaa sen ja lähtee juoksemaan vastakkaiseen suuntaan kuin kiertäjä. Molemmat yrittävät päästä tyhjäksi jääneeseen paikkaan. Se, joka ei ehdi ensimmäisenä perille, jatkaa kiertäjänä.

Peili

Leikissä yksi henkilö valitaan peiliksi ja hän seisoo jollakin seinustalla ja muut kentän toisessa päässä viivan takana. Kun peili kääntyy selin, toiset lähtevät kävelemään peiliä kohti. Tässä leikissä on edettävä hiljaa ja varovasti, sillä peili voi milloin tahansa kääntyä ja joka silloin liikkuu, joutuu palaamaan lähtöviivalle ja aloittamaan alusta. Peilin kääntyttyä uudelleen selin muut saavat jatkaa siitä, mihin pääsivät. Peli jatkuu, kunnes joku onnistuu yllättämään peilin ja napauttamaan häntä selkään. Yllättäjästä tulee uusi peili ja leikki alkaa alusta.

Viidennen iltaman leikit

Pallohippa

Leikki on yksinkertainen hippaleikki, jossa kaksi osallistujaa valitaan hipoiksi ja heille annetaan pehmeät pallot. Hipat yrittävät ottaa kiinni muita osallistujia koskettamalla heitä pallolla. Kiinnijäänyt muuttuu hipaksi ja alkaa ottaa muita kiinni.

Avaruushippa

Leikissä tehdään kentälle 2–4 planeettaa, jotka ovat erikokoisia ja erinäköisiä. Planeetat voidaan joko piirtää tai rakentaa vanteista ja muista välineistä. Osallistujista yksi pari valitaan meteoriittiryhmäksi. Muut ovat avaruusaluksia. Meteoriittipari liikkuu yhdessä käsistä kiinni pitäen ja yrittää saada kiinni avaruusaluksia, jotka liikkuvat itseksensä. Kun avaruusalus saadaan kiinni, se kuljete-

taan jollekin planeetoista. Kun planeetalla on kaksi leikkijää, he muodostavat uuden meteoriittiparin ja aloittavat kiinnioton. Hippa alkaa alusta, kun kaikki on saatu kiinni.

Rentoutus

Loppurentoutuksessa osallistujat istuvat tai makaavat silmiään kiinni pitäen ja samalla kuuntelevat rauhoittavaa musiikkia.

Kuudennen iltaman leikit

Valokuvasuunnistus

Suunnistus koostuu eri tehtävärasteista. Perheet kulkevat omina ryhminään rastilta toiselle apunaan A4 paperiarkki, jossa on kuvat rasteista. Perheen löydettyä rastille siellä odottaa heitä pieni tehtävä, jonka suoritettuaan he pystyvät jatkamaan seuraavalle rastille.

Valokuvasuunnistuksen ensimmäinen rasti sijaitsee päiväkodin lähistöllä olevan leikkimökin seinässä. Rastin tehtävänä on arvata, mikä eläin on kuvassa. Tehtävän ideana on, että vanhemmat kysyvät lapsiltaan vastausta.

Toinen rasti sijaitsee muutaman metrin päässä ensimmäisestä rastista puun juurella, jossa tehtävänä on hernepussin heitto koriin keksien myös uusia heittotyylejä.

Kolmas rasti on päiväkodin sorakentällä. Rastin tehtävänä on tehdä jumppaliikkeitä, joita perheen on tarkoitus tehdä sekä keksiä halutessaan liikkeitä lisää yhdessä. Tehtävinä on hyppiä tasajalkaa hetki, hyppiä yhdellä jalalla, tehdä viisi perushaarahyppyä, mennä kyykkyyntä ja ylös kolme kertaa, marssia hetki paikallaan sekä viimeisenä kohtana jatkaa marssia seuraavalle rastille.

Neljäs rasti on liikuntasalirakennuksen ovella. Rastilla perheet saavat piirtää aiemmin keksimänsä sadun pohjalta (Kapteeni Koukku) tarinalle kuvan. Piirtämisvälineinä rastilla on vahakynät sekä pitkä paperirulla, jota pystyy pidentämään sitä mukaan, kun tarinaan tulee lisää kuvitusta.

Valokuvasuunnistuksen viides rasti on päiväkodin piha-alueelta lähtevän polun alussa. Lyhyehkö polku johtaa kuudennelle ja viimeiselle rastille. Polun alussa sijaitsevalla viidennellä rastilla on tietovisa. Tietovisan tarkoituksena on miettiä, kumpi on isompi annetuista vaihtoehdoista. Tehtävän

ideana on jälleen, että aikuinen lukee kysymyksen lapselle ja lapsi miettii kysymykseen vastauksen aikuisen avustuksella. Kysymyksinä on esimerkiksi, kumpi on isompi lapsi vai aikuinen sekä kumpi on isompi kissa vai hevonen.

Kuudes ja viimeinen valokuvasuunnistuksen rasti on metsässä polun päässä sijaitsevalla kodalla. Perheet pääsevät rastilla yhteiseen makkaranpaistoon, kahvitteiluun sekä vapaaseen seurusteluun muiden perheiden sekä päiväkodin työntekijöiden kanssa.